Ազգ

Azg armenian daily

14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1996, ՇԱԲԱԹ, # 174 (1180)

Ընտրում են նաեւ դրամական աջակցությամբ

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանի Հանրապետության ԿԸՀ-ն հայտնում է, որ ՀՀ նախագահի թեկնածուների նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու համար ՀՀ կենտրոնական բանկի գործառնական վարչությունում նախընտրական հիմնադրամի հաշիվներ են բացվել նախագահի թեկնածուներ՝ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, Վազգեն Մանուկյանի եւ Պարույր Հայրիկյանի անուններով: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հաշվին ս.թ. սեպտեմբերի 13-ի դրությամբ մուտքերը կազմում են ընդամենը 144,9 մլն. դրամ, այդ թվում՝ իրավաբանական անձանց կամավոր մուծումներ 77,4 մլն. դրամ, ֆիզիկական անձանց կամավոր մուծումներ 67,5 մլն. դրամ: Նախընտրական քարոզչության նպատակներով այդ հիմնադրամից ծախսվել է 29,4 մլն. դրամ: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախընտրական հիմնադրամին մուծումներ են կատարվել գրեթե բոլոր մարզերից՝ թվով ավելի քան 8.300 ֆիզիկական անձեր, 181 իրավաբանական անձինք: Վազգեն Մանուկյանի հաշվին ս.թ. սեպտեմբերի 13-ի դրությամբ մուտքերը կազմում են 756 հազ. դրամ, այդ թվում իրավաբանական անձանց կամավոր մուծումներ՝ 656 հազ. դրամ, ֆիզիկական անձանց կամավոր մուծումներ՝ 100 հազ. դրամ: Նախընտրական քարոզչության նպատակներով ծախսվել է 408 հազ. դրամ: Կամավոր մուծումներ կատարել են 9 ֆիզիկական անձ եւ մեկ իրավաբանական անձ: Պարույր Հայրիկյանի հաշվին ս.թ. սեպտեմբերի 13-ի դրությամբ մուտք է եղել 1 իրավաբանական անձի կողմից 250 հազ. դրամ, որը ամբողջությամբ ծախսվել է: Մյուս թեկնածուները նախընտրական հիմնադրամի հաշիվներ ՀՀ կենտրոնական բանկում ընդհանրապես չեն բացել:

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՌԱԿ ԱՄՆ-ի եւ Կանադայի շրջանակի Պատգամաւորականի զօրավիգը Լեւոն Տէր-Պետրոսեանին

Սեպտեմբեր 9, 1996

Ն. Վ. Լեւոն Տէր-Պետրոսեան,
Նախագահ Հայաստանի Հանրապետութեան
Երեւան, Հայաստան

Վսեմաշուք Նախագահ,

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Կանադայի շրջանակը իր 76-րդ տարեկան Պատգամաւորական Ժողովը կայացուց սեպտեմբերի 7-ին, Մոնրէալ քաղաքին մէջ եւ իր օրակար[illegible] հարցերուն մէջ հանգամանօրէն անդրադարձաւ հայրենիքի վերջին հինգ տարիներու նուաճումներուն եւ Արցախեան հարցի զարգացումներուն:

Բազմաթիւ քաղաքներէն համախմբուած պատգամաւորները գոհունակութեամբ արձանագրեցին որ հակառակ պատերազմին, շրջափակման, քաղաքական արտաքին ճնշումներուն եւ տնտեսական ներքին դժուարութեանց, Հայաստանի Հանրապետութիւնը իրականացուցած է վճռորոշ յաջողութիւններ, որոնք հաստատ երաշխիքները պիտի հանդիսանան ապագայ իրագործումներու եւ յաջողութեանց: Մենք համոզուած ենք թէ այդ յաջողութիւնները արդիւնք են Ձեր խոհեմ, հեռատես եւ իմաստուն ղեկավարութեան:

Պատգամաւորական ժողովը որոշեց ջերմ եւ անկեղծ գնահատանքը յայտնել մեր երկրի ու կառավարութեան ակնառու յաջողութեանց համար եւ ընծայել իր ամբողջական զօրավիգը Ձեր ընտրապայքարին, համոզելով Ամերիկայի եւ Կանադայի մէջ քուէարկողները, որպէսզի մեր անկախ հանրապետութիւնը յառաջիկայ տարիներուն եւս շարունակէ վայելել Ձեր ողջամիտ առաջնորդութեան բարիքները:

Մենք համոզուած ենք թէ մեր բարեմաղթութեանց մէջ առանձին չենք այլ մեզի կը միանան նաեւ մեր բոլոր շարքերը՝ բարգման հանդիսանալով բովանդակ սփիւռքին:

Ձեր ընտրական յաղթանակին ջերմ սպասումով, կը մնանք

Ի դիմաց

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Կանադայի Շրջանային Վարչութեան

Տոքթ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ,
Ատենապետ

Հոկտեմբերի 8-ը Հայաստանում Տանկիստի օր

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: ՀՀ ՊՆ լրատվության եւ մամուլի ծառայության ՀՀ պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանը ստորագրել է հրաման՝ զինված ուժերում տանկիստի օր սահմանելու վերաբերյալ: Հրամանում մասնավորապես ասվում է. «ՀՀ զինված ուժերի ստեղծման առաջին օրից, որպես բանակի սպառազինության կարեւորագույն բաղկացուցիչ զորատեսակ, կազմավորվեցին զրահատանկային ստորաբաժանումները: Հայոց բանակի տանկիստները իրենց պսակեցին անմահ փառքով՝ հերոսաբար կռվելով մեր հայրենիքի սահմանների պաշտպանության համար: Զինված ուժերի զարգացմանը զուգընթաց, զրահատանկային սպառազինությունը համալրվել է եւ զրահատանկային ստորաբաժանումները հզոր բռունցք են դարձել: Զրահատանկայինները հետեւողականորեն զբաղվում են իրենց մասնագիտական գիտելիքների եւ տակտիկական հմտությունների բարձրացմամբ, պատրաստվում անհրաժեշտության դեպքում կատարել իրենց զինվորական պարտքը հայրենիքի հանդեպ»:

Ըստ այդմ, կարեւորելով զրահատանկային ստորաբաժանումների դերն ու նշանակությունը զինված ուժերի հզորության եւ մարտունակության գործում, ՊՆ նախարարի հրամանով, այսուհետ յուրաքանչյուր տարվա հոկտեմբերի 8-ը կնշվի որպես տանկիստի օր:

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հանրահավաք-հանդիպում
Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ

Հանրապետության հրապարակ, 18 սեպտեմբեր, ժամը 18.00

Ելույթ կունենա նախագահ
Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը

Մ շ ա կ ո ւ թ ա յ ի ն ծ ր ա գ ր ո ւ մ

Ռոբերտ Ամիրխանյան
Ռուբեն Մաթեւոսյան
[illegible] Հայրապետյան
«Բարեկամություն» պարի համույթ
«Հայեր» շոու խումբ
«Նոր հայեր» թիմ
Երգի պետական թատրոն
Տիգրան Մանսուրյան
Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբ

ԱՐՄԱՎԻՐ

Հնարավոր են ղարաբաղյան կարգավորման միջանկյալ լուծումներ. համոզված է ՀՀ նախագահը

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը Մեծամորում

Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հինգշաբթի օրը այցելել է Արմավիրի մարզ: Մեծամորում նա հանդիպեց մարզի ակտիվի հետ: Ու թեեւ այդ ելույթը հասցեագրված էր տեղի ղեկավարներին, զգալիորեն դուրս էր եկել գավառական շրջանակներից եւ պարունակում էր ուղերձ՝ ուղղված արտաքին աշխարհին:

Խոսելով Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի մասին, Լ. Տեր-Պետրոսյանն ասաց, որ այսօրվա վիճակը ցույց է տալիս, որ մեր ժողովուրդը, մեր պետությունը, առաջին հերթին Լեռնային Ղարաբաղի ժողովուրդը եւ նրա ղեկավարությունը արել են հնարավոր ամեն ինչ այս վիճակը ստեղծելու համար, առավելագույնս օգտվել են առկա հնարավորություններից: Մեզ մնում է ամրապնդել այն, ինչ ունենք, անել ամեն ինչ խուսափելու պատերազմից եւ փորձել բանակցությունների խաղաղական ճկունության միջոցով այս հարցը հասցնել մեզ համար բաղձալի լուծման: Հրաշքներին չհավատանք, ասաց Լ. Տեր-Պետրոսյանը, երաշխիքը լինելու է այն, որ մեր ժողովուրդն իր մարտունակ բանակով, իր քաջարի զավակներով կարողանա պահպանել այն, ինչ նվաճել է:

Ինչ վերաբերում է հարցի իրավաբանական կողմին, քաղաքական լուծմանը, մենք պետք է նախապատրաստ լինենք, որ այն կարող է երկար տեւել՝ նման հարցերը հեշտ ու արագ չեն լուծվում, [illegible] բանախոսը: Իր խոսքերով, ղարաբաղյան կարգավորման վերջնական լուծման ընթացքում «հնարավոր են միջանկյալ լուծումներ, ինչ-որ հասկացողության ձեւեր, որ կարող են ապահովել եւ Հայաստանի, եւ Ղարաբաղի, եւ Ադրբեջանի բնականոն տնտեսական գործունեությունը»: Դրա կարիքն ունենք ոչ միայն մենք, այլեւ Ադրբեջանը, որի տնտեսությունը նույնպես հետ է մնում ղարաբաղյան հակամարտության պատճառով, ասաց Հայաստանի ղեկավարը: Ադրբեջանը չի կարողանում այս պատճառով կարգավորել իր հարաբերությունները Հայաստանի, Իրանի, այլ երկրների հետ եւ օգտվել [illegible] հսկայական բնական հարստությունից նավթից: Լ. Տեր-Պետրոսյանի կարծիքով, դա այն դրական փաստարկն է, որը մեզ լավատեսություն է ներշնչում, որ Ղարաբաղի հարցում անպայման կգտնվի փոխզիջումային լուծում, որը միաժամանակ կբավարարի եւ Ղարաբաղին, եւ Ադրբեջանին, եւ Հայաստանին, եւ հնարավորություն կտա արդեն զբաղվել խաղաղ, ստեղծագործ աշխատանքով: Դրա համար պահանջվում է զսպվածություն, շարունակել կայունության, խաղաղության, բանակցությունների պատրաստակամության, ճկունության քաղաքականությունը, համոզված է նախագահը:

Տես # էջ 3

Փոքր-ինչ փոխել տակտիկան ընդդիմության դեմ

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սեպտեմբերի 13-ին Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ընտրական կենտրոնում 14 կուսակցության եւ 69 հասարակական կազմակերպության ներկայացուցիչներ ստորագրեցին միացյալ հայտարարություն ՀՀ նախագահի պաշտոնում Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի թեկնածությունը պաշտպանելու մասին:

Շնորհակալություն հայտնելով աջակից կազմակերպություններին իր թեկնածությունը պաշտպանելու համար, ՀՀ նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նշեց, որ մեծ կարեւորություն է տալիս այդ ակցիային: «Երբ 4 կուսակցություն միանում են, ամպագոռգոռ կոչում են «Ազգային համաձայնություն», ես հիմա չգիտեմ, թե սա ինչպես անվանենք, երեւի «Ազգային մեծ համաձայնություն»: Ինչեւէ, խիստ կարեւորում եմ հասարակական կազմակերպությունների, մտավորականության այս քաղաքացիական դիրքորոշումը եւ ճիշտն ասած, իմ նախանձն է շարժում Ռուսաստանի մտավորականության հզոր շարժումը, որը սկսվեց Ռուսաստանում նախագահական ընտրություններից առաջ: Դա այն մտավորականությունն էր, որը չէր խնայում Ելցինին, բայց երբ եկավ վճռական պահը, երբ ընտրություն պետք է կատարեր խավարի եւ լույսի միջեւ, ամբողջ մտավորականությունը ընտրեց լույսը», ասաց նախագահը:

«Մենք պայմանավորվել էինք, որ պետք է շատ զուսպ լինենք այս ընտրարշավում, չ[illegible] անձնական որակումներով: Մինչեւ հիմա, [illegible] էության, այդ սկզբունքները մենք հարգել ենք: Մեզ թվում էր, թե դա որոշ զգաստացնող դեր կունենա նաեւ մեր մրցակիցների համար, որպեսզի նրանք նույնպես հարգեն պատշաճությունը: Բայց, դժբախտաբար, այդպես տեղի չունեցավ: Այսօր ընդդիմությունը ընտրել է մի տակտիկա, որը բաղկացած է երկու մասից.

– Առաջինը, իմ եւ Հայաստանի ներկա իշխանությունների այս 6 տարիների հիմնահատակ ծաղրումն ու վարկաբեկումն է՝ չխորշելով անձնական զրպարտություններից, բամբասանքներից, փողոցային խոսակցություններից: Դեռ հայհոյանքների չի հասել: Ի դեպ, մինչեւ ընտրությունների օրը սա ավելի բարձրանալու է, խորանալու. ոչ միայն ինձ ու իմ պապերին, տատերին են հիշելու, այլ նաեւ իմ շրջապատից յուրաքանչյուրին առանձին-առանձին զրպարտելու են:

– Երկրորդ մասը սոցիալական դեմագոգիան է: Այո, մենք գիտենք մեր երկրի վիճակը: Մենք գիտենք, որ առայժմ լուծել ենք հիմնականում գոյության խնդիրներ, հաղթահարել ենք ճգնաժամեր, ցնցումներ, եւ սոցիալական հարցերը բավականին ետ են մղվել: Մենք նաեւ գիտակցում ենք, որ առաջիկա 5 տարիներին չենք նախատեսում նման ցնցումներ, ճգնաժամեր: Շատ ավելի մեծ հնարավորություններ կունենանք զբաղվելու տնտեսության զարգացմամբ, ներդրումներ գրավելու խնդրով, սոցիալական հարցերով», հայտարարեց ՀՀ նախագահը:

Տես # էջ 2

Վարդգես Պետրոսյանի կինը կալանված

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Թերթերում տեղեկություն է տարածվել, թե Վարդգես Պետրոսյանի նախկին կինը՝ սպանության մեղադրանքով, կալանավորվել է: Այս լուրը պարզաբանելու խնդրանքով, Արմենպրեսի թղթակիցը դիմեց ՀՀ ներքին գործերի նախարար Վանո Սիրադեղյանին եւ ստացավ հետեւյալ պատասխանը.

«Այո, Սոնա Տիգրանյանը մի քանի օր առաջ բերման է ենթարկվել եւ ձերբակալվել: Քննության տրամադրության տակ կան այնպիսի փաստեր, որոնց առկայությամբ Սոնա Տիգրանյանին չէր կարելի թողնել ազատության մեջ, եւ սեպտեմբերի 12-ին խափանման միջոց է ընտրվել կալանքը»:

Մոսկվայում այժմ էլ վերելակներն են պայթեցվում

13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, BBC, VOA: Մոսկվայում ռումբի պայթյունից մեկ մարդ զոհվեց, մեկն էլ վիրավորվեց: Պայթուցիկ սարքը համարժեք 1 կգ պայթուցիկ նյութ էր պարունակում եւ տեղադրված էր բնակելի շենքի վերելակում: Պայթյունից շենքի 3 հարկ է վնասվել: Չհաստատված տեղեկությունների համաձայն, զոհերը՝ 1 կին եւ 1 տղամարդ, պայթյունի պահին վերելակի խցիկում էին գտնվում: Միլիցիայի ներկայացուցիչ Կիսելյովն ասաց, թե [illegible] կարծիքով, այս միջադեպը կապված է կազմակերպված հանցագործության հետ: Հիշեցնենք, որ այս տարվա հունիս եւ հուլիս ամիսներին քաղաքային տրանսպորտում տեղի ունեցած պայթյունների կապակցությամբ Մոսկվայի միլիցիան բերված է բարձր պատրաստության:

տեղական

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

Երեւանի ՀՌԱԿ «Կենտրոն» շրջանակում

Ս. թ. սեպտեմբերի 12-ին գումարվեց Երեւանի ՀՌԱԿ «Կենտրոն» շրջանակի արտահերթ պատգամավորական ժողովը, որը քննության առավ տարածքում գործող կուսակցության կառույցները վարչատարածքային նոր բաժանմանը համապատասխանեցնելու հարցը:

ՀՌԱԿ նորաստեղծ «Կենտրոն» շրջանակի մեջ միավորվեցին նախկին Սպանդարյանի եւ Մյասնիկյանի շրջանակները, նրանցում գործող «Վան», «Զարթօնք», «Կենտրոն», «Զաբել Եսայան», «Լեռ», ինչպես նաեւ «Արմենական» եւ նորակազմ «Համերաշխություն» եւ «Միքայել Փափազյան» ակումբները: Պատգամավորական ժողովն ընտրեց նոր վարչություն եւ դիվան:

Նորակազմ վարչության ատենապետ է ընտրվել ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ Հայրություն Առաքելյանը:

ՀՌԱԿ ՀՎ ՄԱՄԼՈ ԴԻՎԱՆ

Հայ-ռուսական զորախաղերը ժամկետից շուտ

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԳԱՍՏ: Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ պաշտպանության նախարարության լրատվության եւ մամուլի վարչությունից, փոփոխության է ենթարկվել հայ-ռուսական համատեղ տակտիկական զորավարժությունների անցկացման ժամանակացույցը: Նախօրոք հայտարարված սեպտեմբերի 23-ի փոխարեն այն կկայանա ավելի վաղ՝ սեպտեմբերի 19-ին:

Ավելացնենք, որ հաջորդ օրը՝ սեպտեմբերի 20-ին հանրապետության զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար, Նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը կոչումներ եւ շքանշաններ կհանձնի հայկական բանակի մի շարք ծառայողների:

Տեր-Պետրոսյանին դիմակայելու է Մանուկյան-Բագրատյան տանդեմը

Առաջիկա ընտրություններում հիմնական պայքարը գնալու է ներկա նախագահի եւ ԱԺՄ նախագահ Վ. Մանուկյանի միջեւ: Մանուկյանը լինելով մեծ ամբիցիաների տեր, լրջորեն մտել է պայքարի մեջ, ամեն կերպ ձգտելով հասնել իշխանության, միաժամանակ «վրեժ» լուծելով Տեր-Պետրոսյանից: Նա, ներկա նախագահի միակ մրցակիցն է, որը ունեցել է իշխանություն եւ գերազանց պատկերացնում է, որ հանրապետությունում, որտեղ դեռ չի ձեւավորվել քաղաքացիական հասարակություն, չկան ուժեղ կուսակցություններ, ընտրությունների վրա մեծ ազդեցություն կարող են ունենալ գործադիր իշխանությունները իրենց լծակներով: Եվ պատահական չէ նրա սիրաշահումը ներկա կառավարությանը:

Մարդ, որը դաժան քննադատության է ենթարկում ներկա իշխանությունների վարած տնտեսական քաղաքականությունը, հայտարարում է, որ իշխանության գալով պահպանելու է կառավարության ներկա կազմը, բացառությամբ մի քանի նախարարների (ամենայն հավանականությամբ ուժային նախարարների): Միայն առաջին հայացքից կարող է թվալ, թե այս եւ նմանատիպ այլ հայտարարությունները, ուղղված են ընտրողներին, ցույց տալու, որ չեն լինի առանձնակի ցնցումներ (չեն լինի նոր փող ստացողներ) եւ կպահպանվի կայունությունը (դա անհրաժեշտ է, հաշվի առնելով Բագրատյանի կառավարության բացասական ռեյտինգը): Այնուհետ հայտարարությունները առաջին հերթին ուղղված են կառավարությանը, առավել եւս, որ դրանց համար ստեղծված է պարարտ հող ներկա կառավարությունը դատապարտված է: Սա կառավարության վարած տնտեսական քաղաքականության տրամաբանական հետեւանքն է: Հիմք ընդունելով, որ շուկան է որոշում գործունեության որ բնագավառը պետք է զարգանա ինքը, կառավարությունը հանրապետությունը վերածել է ընդհանուր տոնավաճառի: Այս քաղաքականությունը հարված է արդյունաբերությանը, որը դրվել է անհավասար պայմանների մեջ եւ գյուղատնտեսությանը եւ առավել եւս առեւտրի հետ: Անհավասար, քանի որ դրամ շրջապտույտը արդյունաբերության մեջ պահանջում է մեծ ժամանակ, հաշվարկները կատարվում են բանկերի միջոցով եւ ենթակա են հարկման, իսկ արդյունաբերական ձեռնարկությունները տեխնիկապես հետամնաց են: Իսկ առեւտրի համար ժամանակակից տեխնիկա եւ տեխնոլոգիա պետք չէ, շրջապտույտը կատարվում է արագ եւ կանխիկ դրամով, որը ազատում է հարկերից: Այս «առեւտրական» տնտեսական քաղաքականությունն է հայկական ավերիչին արդյունաբերության գոյության պատճառը: Այս քաղաքականությունն է, որ առեւտրականների եւ արդյունաբերողների խմբավորումների պայքարում առաջինների առավելությունը եւ հաճախ ի վնաս երկրորդների: Սակայն նախագահի վերջին ժամանակների քայլերը՝ աջակցություն արդյունաբերողների կուսակցության ստեղծմանը, ճանապարհի հանդիպումներ նրանց հետ, արդյունաբերության զարգացմանը մեծ տեղ տալը, ցույց է տալիս, որ նախաձեռնությունն անցնում է արդյունաբերողների կողմը: Իսկ այդ պայմաններում «առեւտրականների» կառավարությունը դատապարտված է:

Ահա այս կառավարության հետ է գործարքի մտնում ԱԺՄ նախագահը՝ կառավարությունը պահպանում է իր «տաք» տեղերը, իսկ ինքը նրանց լծակների միջոցով ազդում է ընտրությունների վրա, ապահովելով անհրաժեշտ ձայներ: Բացի այդ, նա կարող է նույն ունենալ առեւտրականների խմբավորման աջակցությունը նրանց ֆինանսական հզորությամբ: Ամենայն հավանականությամբ, ընտրարշավի ամենաթեժ պահին թեկնածությունը կհանի Բագրատյանը, եւ կփորձի հարվածել ներկա նախագահին՝ քաղաքական պատճառներով բացատրելով իր վարած անգրագետ տնտեսական քաղաքականության ձախողումը: Իսկ այդ պատճառները կարող են լինել բազմազան, ասենք, նախագահը ինչ-ինչ պատճառներով չի թողել իրեն աշխատել, կամ նախագահի այս կամ այն քայլերն են պատճառ դարձել ինվեստիցիաների բացակայությանը եւ այլն:

Այնպես որ, առաջիկա ընտրություններում ներկա նախագահին դիմակայելու է Մանուկյան-Բագրատյան տանդեմը:

ՏԻԳՐԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
Սոցիոլոգ
«Նոր կյանք» թիվ 39, սեպտեմբերի 5

ԸՆՏՐԱՊԱՅՔԱՐ

Փոքր-ինչ փոխել տակտիկան ընդդիմության դեմ

Սկիզբը էջ 1

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նշեց, որ ընդդիմությունը ժողովրդին միամիտի տեղ դնելով խոստումներ է տալիս, որ կարող են իրավիճակը միանգամից, կտրուկ փոխել, աշխատավարձերը, կենսաթոշակները 10 անգամ բարձրացնել: «Դա կարող են անել, մենք էլ կարող ենք անել: Այսօր մենք կարող ենք 10 անգամ ավելացնել մեր աշխատավարձերը եւ կենսաթոշակները, բայց դա կտեւի 3 ամիս: Այդ ընթացքում մենք կկորցնենք մեր բանակը, Արցախը: Այնինչ եթե ընդդիմությունը գա իշխանության գլուխ, կունենա նույնքան դժվար կյանք, գուցե եւ ավելի, բայց արդեն ցնցումների գնով, սադրանքների, հեղափոխությունների պայմաններում, որը լի է պահավոր վտանգներով: Ես սա տեսնում եմ պարզ աչքերով, ոչ մի գաղտնիք չկա:

Իհարկե, ես իմ խոսքը դեռ պիտի ասեմ այս երկու տակտիկայի մասին, բայց ըստ էության մենք էլ պետք է փոքր-ինչ փոխենք մեր տակտիկան՝ հակազդելու համար այս վտանգավոր երեւույթներին: Կրկին իմ խնդրանքն է՝ ամենեւին չանձնավորելով մեր հակազդեցությունը, վարկաբեկմանը վարկաբեկմամբ չպատասխանել, զրպարտությանը նույնիսկ իրական փաստարկներով չպատասխանել: Մենք պետք է հակազդենք գաղափարներին, գործելակերպին, պետք է կարողանանք ժողովրդին ցույց տալ այն բոլոր վտանգավոր հետեւանքները, որ ունեն մեր ընդդիմության ծրագրերը, խոստումները», զգուշացրեց Լ.Տեր-Պետրոսյանը:

«Սուտը եւ կեղծիքը չի կարող հաղթել: Մեր ժողովուրդը իմաստուն ժողովուրդ է եւ կքվեարկի հօգուտ իրատեսության, արդարության, դա նշանակում է՝ հօգուտ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի», ասաց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ընտրական կենտրոնի ղեկավար Բաբկեն Արարքցյանը: «Ես համոզված եմ, որ մենք կունենանք հաղթանակ, համոզի՛չ հաղթանակ», հայտարարեց նա:

ԿՈՆՖԵՐԱՆՍ

ՀԿ-ները պետք է լրացնեն հասարակական վակուումը, սակայն չփոխեն իրենց տեղը

Գտնում է վարչապետի խորհրդականը

ՀՀ ԳԱ նիստերի դահլիճում անցկացվող կոնֆերանսը՝ քաղաքացիական հասարակության կառուցման գործում հասարակական կազմակերպությունների (ՀԿ) դերի մասին, երեկ շարունակվեց ՀԿ-ների եւ միջազգային կազմակերպությունների փոխհարաբերություններին վերաբերող զեկուցումներով (ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության միջազգային կազմակերպությունների վարչության պետ Ա. Մելիք-Շահնազարյան, ժողովրդավարության եւ մարդու իրավունքների կենտրոնի գլխավոր քարտուղարի տեղակալ Վ. Կարմիրշալյան, ՀԿ համադաշնության վերստուգիչ հանձնաժողովի նախագահ Ա. Մանուկյան): Նիստերի հաջորդ բաժինը վերաբերելու էր ՀԿ-ների եւ զանգվածային լրատվության միջոցների փոխհարաբերություններին, սակայն ծրագիրն անսպասելիորեն փոխվել էր. Երեւանի մամուլի ակումբի նախագահ Բ. Նավասարդյանի զեկուցումը փոխարինվել էր վարչապետի խորհրդական Վ. Ավետիսյանի նախորդ օրը չկայացած ելույթով: Վերջինս, չափազանցված գտնելով հասարակության ուշադրությունը կառավարության նկատմամբ, կարեւորեց ՀԿ-ների եւ լրատվության միջոցների դերը ժողովրդավարական հասարակության ստեղծման գործընթացներում, սակայն որոշեց վերջիններիս «ցույց տալ իրենց տեղը»: Պաշտպանել սեփականաշնորհված ձեռնարկությունների աշխատավորական կոլեկտիվների շահերը («Արհմիությունները պաշտպանում չեն դրանք»), միավորել մոտ 300000 նորահայտ ֆերմերներին կոլեկտիվ օգտագործման օբյեկտները բաժանելու եւ վերահսկելու շուրջ, միջոցներ որոնել մշակութային եւ այլ հաստատությունների ստեղծման եւ պահպանման համար («Պետական միջոցները բավարար չեն եւ երբեք չեն բավարարելու»), նպաստել մարդասիրական օգնության բաշխմանը եւ Հայաստան ներմուծվող ապրանքների որակի վերահսկողությանը: Միաժամանակ պրն Ավետիսյանն անընդունելի համարեց «կառավարության միջոցառումները վերահսկելու» եւ կառավարական օղակներին «պրոֆեսիոնալ խորհուրդներ տալու» ՀԿ-ների փորձերը եւ հակումները, եւ զարմանք հայտնեց, որ ՀԿ-ներն իրենց գոյությունն ապահովելու համար նյութական աջակցություն են ակնկալում կառավարությունից: «Եղանակը պատվիրում է նա, ով վճարում է, որտե՞ղ է մնում, ուրեմն, այդ կազմակերպությունների հասարակական լինելը», ասաց նա: Պատասխանելով հարցերին՝ պրն Ավետիսյանը վերահաստատեց կառավարության դիրքորոշումը. «Եթե, լրագրողների պես այս ու այնտեղ վազելով, ոչ պրոֆեսիոնալ խորհուրդներ տան պրոֆեսիոնալներին, դրանք կմերժվեն»:

Կառավարության ներկայացուցչի արտահայտությունները ընդունվեցին կոնֆերանսի մասնակիցների կողմից, եւ պրն խորհրդականը, ենթարկվելով ՀԿ-ների ներկայացուցիչների անսպասելիորեն բուռն «գրոհին», նեղացած, բայց արժանապատիվ կեցվածքով լքեց նիստերի դահլիճը: Ի դեպ, պրն Ավետիսյանը, որ պետք է որ ծանոթ լիներ ՀԿ-ների մասին օրենքին, միայն կոնֆերանսի ընթացքում պարզեց, որ ՀԿ-ները պարտավոր են համալրել պետության գանձարանը՝ կրելով եկամտահարկերի ողջ ծանրությունը:

ՀԿ-ների ղեկավարները վրդովմունքով արձանագրեցին կառավարության ոչ անտարբեր վերաբերմունքը ՀԿ-ների նկատմամբ եւ կասկած հայտնեցին, թե «արդյո՞ք արժե համագործակցել նման կառավարության՝ հետ»:

ԼՈՒՍԻՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՍԵՄԻՆԱՐ

ԱՊՀ երկրների ընտրարշավների փորձը հայ լրագրողներին

Սեպտեմբերի 13-ին Երեւանի մամուլի ակումբը հրավիրել էր «Զանգվածային լրատվության միջոցները եւ նախագահական ընտրությունները» թեմայով երկօրյա սեմինար, որի հովանավորն է «Տասիսի» ժողովրդավարական ծրագիրը: Նպատակը ԱՊՀ երկրների ընտրարշավների լուսաբանման փորձը ներկայացնելն էր հանրապետական եւ շրջանային զանգվածային լրատվության միջոցներով հասկանալի դարձնել: Սեմինարի կազմակերպիչները Հայաստանում նախագահական ընտրությունների նախաշեմին կարեւորել էին, մասնավորապես, Ռուսաստանի նախագահական ընտրությունների լուսաբանման փորձը, որը ներկայացնելու համար հրավիրել էին Ռուսաստանի ժուռնալիստների միության խոսքի ազատության եւ լրագրողների իրավունքների պաշտպանության կոմիտեի նախագահ Պավել Գուտիոնտովին եւ Ռուսաստանի պետական համալսարանի մամուլի տեսության եւ պրակտիկայի ամբիոնի ավագ դասախոս Հրանտ Քառաչյանին:

Պ. Գուտիոնտովի զեկուցումից կարելի է առանձնացնել այն միտքը, որ վերջին նախագահական ընտրություններից հետո ռուսաստանցիների մեջ արմատավորվել է մամուլը փողով գնելու միտքը, քանի որ լրագրողները դժվարանում են հրաժարվել խոշոր դրամական գայթակղությունից: Բանախոսն այդ տեսակետը հիմնավորող մի քանի տիպիկ օրինակ բերեց:

Այսօրվա նիստում հաջորդաբար կներկայացվեն նաեւ Վրաստանի եւ Ուկրաինայի խորհրդարանական ու նախագահական ընտրությունների փորձը եւ տեղի զանգվածային լրատվական միջոցների ներգործունությունն ընտրությունների արդյունքների վրա եւ այլն: Երեւանի մամուլի ակումբը 99 օրինակով լույս է ընծայել նաեւ իր տեղեկագրի առաջին համարը, որի բովանդակությունը նույնպես նվիրված է: Ծրագրի համաձայն, սեմինարն այսօր եւ վաղը պետք է շարունակվի բավականին հետաքրքրական զեկուցումներով, սակայն, դատելով առաջին օրվա ներկաների թվից, լրագրողները շահագրգռվածություն չեն ցուցաբերում եւ բացառված չէ, որ եռօրյա սեմինարը գոնե մեկ օրով կրճատի իր աշխատանքային ժամանակը:

Ս. Գ.

ՄԱՐՏՈՒՆԻ

Վերավաճառել... մինչեւ վե՞րջ

Այս տարի, ինչպես հայտնի է, դասագրքային ճգնաժամը շրջանցեց առաջին դասարանցիներին. մի շարք պետական եւ ոչ պետական մարդասիրական ատյանների (Միացյալ Հայ օգնության ֆոնդը, Հայ ավետարանչական ընկերակցությունը եւ «Ազնավուրը՝ Հայաստանին» կազմակերպությունը) համատեղ նախաձեռնությամբ եւ միջոցներով փոքրիկներին հանձնվեցին դասագրքեր եւ ուսումնական այլ պարագաներ: Նվիրատվության կարգով, իհարկե:

Պարզվում է, սակայն, որ որոշ անհատների անսանձ «հնարամտության» շնորհիվ երեխաների մի մասը զրկվել են սեպտեմբերյան փաթեթներից: Դրանք անհետացել են «նվիրատու-առաջին դասարանցի» ճանապարհի ինչ-որ հատվածում կամ պարզապես... վաճառքի են հանվել դասական «շուկայական» օրենքներով: Այսպես, Մարտունու շրջանի Երանոս գյուղի միջնակարգ դպրոցում «Այբբենարանը» կարելի է ձեռք բերել 2000 դրամով, իսկ «մաթեմատիկայի» համար բավական է 1000 դրամը: Կոմկուսի Մարտունու շրջկոմի քարտուղար Ռաֆիկ Հարությունյանի հավաստիացմամբ, Երանոսի դպրոցը բացառություն չէ, եւ նվերներն իրենց հասցեատերերին վերավաճառելու պրակտիկան տարածված է շրջանի նաեւ մյուս բնակավայրերում: Եվ, որքան էլ ուզում ես «ըմբռնել անըմբռնելին», դժվարանում ես պատկերացնել այն մարդուն, որ համարձակվում է գողանալ «առաջին անգամ առաջին դասարան գնացած» փոքրիկից:

Լ. Պ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության [illegible] տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

22 սեպտեմբեր

ԱՐՄԱՎԻՐ

Պատրաստ ենք ղարաբաղյան կարգավորման միջանկյալ լուծումներ. համոզված է ՀՀ նախագահը

Լևոն Տեր-Պետրոսյանը Մեծամորում

Սկիզբը էջ 1

Պահպանելով այս ձեռքբերումները՝ կպահպանենք և Ղարաբաղը, և խաղաղությունը, և հնարավորություն կստեղծվի բարեկարգելու մեր տնտեսությունը, բարձրացնելու մեր ժողովրդի կենսամակարդակը, ասաց նա: «Չենք պահպանի, այսինքն ջորից կտրվենք խենթությունների, հեղափոխությունների ու ցնցումների, ապա հետևությամբ կգտնենք կործանման ճանապարհը», նախազգուշացրեց Լ. Տեր-Պետրոսյանը:

Հայաստանի շրջափակումը հավերժ չի տևելու, համոզված է հանրապետության նախագահը: Առաջիկայում նա մեծ հնարավորություններ է տեսնում Թուրքիայի հետ հաղորդակցության ճանապարհների վերականգնման հարցում, կամ նույնիսկ աբխազական երկաթգծի վերագործարկման ուղղությամբ: Ըստ Լ. Տեր-Պետրոսյանի, այս առումով Հայաստանը սերտ համագործակցում է Ռուսաստանի ու Վրաստանի հետ: Բոլոր փաստաթղթերը, նախագծերը, նախահաշիվները կազմված են, միայն մեկ խնդիր կա, որ դեռ չի լուծված, որը և թույլ չի տալիս անմիջականորեն անցնել գործի՝ դեռևս Վրաստանը և Աբխազիան չեն կարողանում համաձայնության գալ այս հարցում, նշեց նախագահը: Հուսով եմ, որ սա էլ կլինի, ասաց Լ. Տեր-Պետրոսյանը:

Երբ 6 տարում մեզ հաջողվել է իսկապես իրական ու լուրջ գործ կատարել, ես կարծում եմ, դրանցից մեկը մեր արտաքին քաղաքականությունն է, շարունակեց ՀՀ նախագահը: Համենայնդեպս, նշեց նա, մենք ստեղծել ենք այնպիսի հավասարակշռություն, կարողանալով փոխշահավետ հարաբերություններ հաստատել համարյա բոլոր երկրների հետ, որոնք կենսականորեն կապված են Հայաստանի, Ռուսաստանի, Վրաստանի, Իրանի հետ:

Իրանի հետ հարաբերությունները մենք փաստորեն զրոյից ենք սկսել ընդամենը չորս տարի առաջ, և այսօր արդեն Իրանն աստիճանաբար դառնում է Հայաստանի առաջին տնտեսական գործընկերը՝ անցյալ տարի նա երրորդն էր, իսկ այս տարվա առաջին կիսամյակի ծավալներով արդեն բռնել է առաջին տեղը: Այդ հարաբերությունները առավել ևս պետք է խորանան, դրանք միայն տնտեսական չեն, այլև քաղաքական բնույթ են կրում, ասաց Լ. Տեր-Պետրոսյանը:

Նախագահը «իդեալի» որակեց Հայաստանի հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ բոլոր մակարդակներով՝ քաղաքական, տնտեսական, ռազմական: Այդպիսի հարաբերություններ Հայաստանն ու Ռուսաստանը չեն ունեցել ամբողջ 300 տարվա պատմության մեջ, ասաց նա: Բայց վաղը, մյուս օրը բավական է մի անզգույշ քայլ, մի սխալ, և այդ հարաբերությունները կարող են ճեղքվել, փչանալ: Որովհետև իրավիճակը շատ փխրուն է, մենք էլ, Ռուսաստանն էլ կայացող պետություններ ենք, մենք էլ ունենք տարբեր ուժեր մեր ներսում, Ռուսաստանն ունի շատ ավելի շատ, ավելի ցցուն արտահայտված ուժեր, բացատրեց Լ. Տեր-Պետրոսյանը: Ըստ նրա, շատ վտանգավոր է, երբ արտաքին քաղաքականությունը դառնում է ներքին քաղաքական պայքարի փաստարկ: Նույնքան զգուշավոր, նրբանկատ, պատասխանատու քայլեր են պահանջել մեր հարաբերությունները բոլոր մյուս երկրների հետ», նշեց նախագահը:

«Վերջին 6 տարիների ընթացքում Թուրքիայի հետ որևէ նոր հակասություն մեր նախկին հակասությունների վրա չի ավելացվել», արձանագրեց Լ. Տեր-Պետրոսյանը: Այնինչ, նկատեց նա, կարող էին ավելացվել, կարող էր թշնամանքն ավելի խորանալ, ինչը ողբալի հետևանքներ կունենար մեզ համար: ՀՀ նախագահի կարծիքով, «միայն այն փաստը, որ մեր դիվանագիտությամբ, մեր հարաբերություններով հաջողվեց ապահովել թեկուզ Թուրքիայի չեզոքությունը ղարաբաղյան հարցում, դա մեր դիվանագիտության, մեր քաղաքականության ամենամեծ նվաճումներից մեկն է: Իսկ որ մեր հարաբերությունները Թուրքիայի հետ կկարգավորվեն, ես չեմ կասկածում», հայտարարեց Լ. Տեր-Պետրոսյանը: Հարևան պետություններ ենք, որքան էլ բռնանանք, որքան էլ խոր ազգային արժանապատվության վիրավորանքներ կրած լինենք, պետք է փոխշահավետ (այստեղ որևէ վիճելի մասին խոսք չկա) տնտեսական-առևտրական հարաբերություններ ունենանք Թուրքիայի հետ, որից կօգտվեն երկու երկրները: Չմոռանանք, հիշեցրեց Լ. Տեր-Պետրոսյանը, որ Թուրքիան ոչ միայն ինքնին մեզ համար հետաքրքրություն է ներկայացնում որպես գործընկեր, այլ նաև տարանցիկ ամենակարճ ճանապարհն է դեպի արտաքին աշխարհ, դեպի Բալկաններ, դեպի Եվրոպա:

Նախագահի կարծիքով, «[illegible]ության արտաքին քաղաքականության մեջ մենք ցանկացած սխալ թույլ չենք տվել»: Չեմ ասում, որ չեն եղել վրիպումներ, բայց այնպիսի սխալ, որ կարողանա շատ ծանր անդրադառնալ մեր ժողովրդի, մեր պետության վրա, մեր ազգի վրա, տեղի չի ունեցել: Սխալ անելը շատ հեշտ էր: Բավական էր մի անզգույշ քայլ, չմտածված գործողություն, մի զգացմունքային պահ դեպի որևէ կողմ, և կարող էին այս հարաբերությունները անվերադարձ կերպով փչանալ, որը կունենար շատ ծանր, ողբալի հետևանքներ մեր հանրապետության համար:

Նախագահը հանդես եկավ Մեծամորում, ուստի չշրջանցեց Հայկական ատոմակայանի հարցը: Նա շնորհակալություն հայտնեց ատոմակայանի անձնակազմին, «որն իր վրա պատասխանատվությունը վերցրեց վերանորոգել ու վերագործարկել» կայանը: Սա մեր ամենալուրջ փաստարկն է, երբ այսօր մենք համաշխարհային հանրության առջև խնդիր ենք դնում Հայաստանում կառուցել նոր ատոմակայան: Դա ֆիզիկապես հնարավոր է 2005, առավելագույնը 2007 թվականին: ԱԷԿ-ի ռեսուրսը սպառվելու է, կայանը փակվելու է, և արդեն այսօրվանից մենք պետք է մտածենք այդ ժամանակաշրջանում ունենալ լրացուցիչ 1000 մեգավատ էլեկտրաէներգիա, որից 400 մեգավատը պետք է հատուցի ներկա ատոմակայանի տված արտադրանքը և 600 մեգավատն էլ պետք է փակի այն դեֆիցիտը, որ մենք այսօր ունենք: Ուրեմն, ՀՀ կառավարությունը խնդիր է դրել 2005 թ. ունենալ 1000 մեգավատ լրացուցիչ էլեկտրաէներգիա: Ներկայումս մենք շատ լուրջ բանակցությունների մեջ ենք Ֆրանսիայի, Գերմանիայի, Միացյալ Նահանգների, Ռուսաստանի հետ, նաև միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների, մասնավորապես Եվրաբանկի հետ՝ լուծելու համար այս հարցերը: Այսօր մենք ունենք մի քանի խնդիր. ապացուցել, որ ատոմակայանը Հայաստանի համար կենսական անհրաժեշտություն է, և որ մենք չունենք այլընտրանք, որ կարողանանք 2005 թ. ապահովել 1000 մեգավատ էներգիա, որ մենք ապացուցեցինք, որ ունենք պրոֆեսիոնալներ և որ մեր իշխանությունը պատասխանատու է ատոմակայանի անվտանգ շահագործման համար: Մենք համաձայն ենք, որ ԱԷԿ-ի անվտանգ աշխատանքը մեզ պետք է ոչ թե աշխարհին ապացուցելու համար, այլ առաջին հերթին մեր ժողովրդի անվտանգությունն ապահովելու համար, ասաց Լ. Տեր-Պետրոսյանը: ՀՀ նախագահը հույս հայտնեց, որ այժմ ատոմակայանում կատարվող աշխատանքները ծրագրին համապատասխան կավարտվեն: Ատոմակայանը մշտապես կգտնվի Հայաստանի իշխանությունների ու հանրապետության նախագահի ամենօրյա ուշադրության կենտրոնում, հավաստիացրեց նա:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԵՎՈՆՅԱՆ,
ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակից,
«Ազգի» համար
Մեծամոր-Արմավիր-Երևան

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Անկեղծության պակասի գինը

Սեպտեմբերի 12-ի երեկոյան հեռուստատեսային «Լրաբեր» ծրագրին տված կարճառոտ հարցազրույցում Կենտրոնական բանկի վարչության նախագահ Բագրատ Ասատրյանը փորձում էր հայտնում, որ ՀՀ նախագահի ընդդիմադիր թեկնածուների նախընտրական քարոզչության մեջ թույլ են տրվում մեր պետության ստացած վարկերի չափի ու դրանց նպատակային օգտագործման կասկածի տակ առնող շահարկումներ: Պրն Ասատրյանը, ծանակորեն, «սուտ ու կեղծիք» անվանեց այն պնդումները, թե Հայաստանի ստացած վարկերը դրվում են շվեյցարական բանկերում, և մեր երկիրն այդ ցուցանիշով, իբր, «ԱՊՀ երկրների շարքում գրավում է 3-րդ տեղը»:

Խոսելով դաշի տակ նման գրպարտչական հայտարարությունների հեղինակներին, որոնց անունները Կենտրոնական բանկի վարչության նախագահը չհրապարակեց հեռուստաէկրանից, պրն. Ասատրյանն ընդգծեց, որ ընթացիկ տարում բանկն արտասահմանից ստացել է 97 միլիոն, կառավարությունը՝ 300 միլիոն դոլարի վարկ, և այդ գումարները մեզ են հասկացվել փուլ առ փուլ, այն բանից հետո, երբ վարկատուները վերահսկողության իրենց մեխանիզմների միջոցով համոզվել են, որ նախորդ փուլում ստացած գումարները օգտագործվել են այն ծրագրերի իրականացման համար, որին նպատակաուղղված են: Բանն այն է, որ մինչև այժմ մեր երկրին վարկեր են տրամադրվել հենց նպատակային ծրագրերի իրականացման համար, և միայն այժմ մենք հասել ենք միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների այնպիսի վստահության, որ նրանք մեզ պատրաստ են տալ նաև «ազատ վարկեր»:

Բոլորովին հակված չեմ կասկածի տակ առնել պրն Բագրատ Ասատրյանի պնդումները: Ավելին, անկեղծորեն ուրախ եմ նրա այն հայտարարությունից, որ Կենտրոնական բանկը իր ստացած 97 միլիոն դոլարի վարկը, բանկային ինչ-ինչ ծառայությունների միջոցով (որոնց մասնագիտական անտեղյակության պատճառով հասու չեմ) կարողացել է աճեցնել 30 միլիոնով և մենք այժմ ունենք 127 միլիոն դոլարի հասնող բանկային կապիտալ: Դա, իսկապես, շատ լավ է: Սակայն ինձ մտահոգողն այժմ այլ հարց է: Մի՞թե անպայման անհրաժեշտ էր պրն Ասատրյանի բնորոշած «ընդդիմության շահարկումը», որպեսզի հասարակությունը հասու տեղեկություն ստանար երկրի ստացած վարկերի և նրանց նպատակային օգտագործման մասին: Ինչո՞ւ այդ չի արվել ավելի վաղ, հետևողականորեն, մշտապես: Ինչո՞ւ մեզանում չի ստեղծվել կոնկրետ հենց այդ վարկերի օգտագործումը վերահսկող հասարակական մեխանիզմ, չի ապահովվել ամենալայն տեղեկատվություն՝ նախատեսված ծրագրերի կատարման ընթացքի մասին: Եթե դա արվեր, անշուշտ, որևէ շահարկում ազդեցություն չէր ունենա հասարակական լսարանի վրա:

Պիտի խոստովանել, որ այս հարցադրումը կոնկրետ պրն Ասատրյանին հասցեագրելը ե՛ւ արդարացի է, ե՛ւ, այնուամենայնիվ, անձամբ նա այս տեսակետից ամենից ավելի քիչ է արժանի հանդիմանության՝ համեմատած այլ բարձրաստիճան պետական պաշտոնյաների հետ: Ով-ով, Կենտրոնական բանկի վարչության նախագահը, անկեղծ ասած, ամենից ավելի «մատչելի» ղեկավարներից մեկն է եղել հասարակական լսարանի, այդ լսարանը ներկայացնող լրագրողների համար: Թեև հազվադեպ, բայց նա հարցազրույցներ է տվել, երևացել է հեռուստաէկրաններին, պատասխանել է ոչ թե նախօրոք համաձայնեցված, ընտրված ու ճշգրտված, այլև հանպատրաստից առաջադրված, նաև անհաճո ու անպատեհ հարցերի:

Իսկ մյուսնե՞րը: Հասկանալի է, իհարկե, պետական բարձրաստիճան պաշտոնյաները զբաղված, բազմահոգս մարդիկ են: Մամուլի համար ժամանակ գտնելն, անշուշտ, հեշտ չէ: Բայց մի՞թե դա արդարացնում է, որ ամեն մեկը, ամենաբարձրագույն պաշտոնատարից սկսած, սովորական վարչությունների պետերով վերջացրած, իրենց անպատշաճ հասարակությունից, ստեղծեին այսպես կոչված «մամուլի ծառայություններ», որոնց իրական նպատակը ոչ թե սեփական պաշտոնյայի և մամուլի միջև կապ հաստատելն է, այլ՝ իրականում այդ պաշտոնյային մամուլից մեկուսացնելը:

Որքան էլ ցավալի է, բայց այս առումով դրական օրինակ չի տվել նաև գործող նախագահը: Օրերս «Հայք» թերթում տպագրվել էր Լևոն Տեր-Պետրոսյանի լուսանկարը՝ լրագրողների շրջապատում, և լուսանկարի տակ դրված էր «մամուլի մանկիկի ներքո» մակագրությունը: Ավա՜ղ, դա 3-4 տարի առաջվա լուսանկար էր: Այս ամբողջ ընթացքում նախագահն այլևս երբեք չի գտնվել «մամուլի մանկիկի ներքո», ժամանակ չի գտել իր իսկ երկրի լրագրողների հետ հանդիպելու համար: Մինչդեռ որքա՞ն օգտակար կլիներ դա այսօր, նախընտրական քարոզչության այս թոհուբոհում, կկանխեր ոչ միայն նրա, իբրև պետության ղեկավարի, այլև անձի ու անհատի մասին ոչ ճիշտ լուրերի, կարծիքների, պարզապես անեկդոտների տարածումը:

Ցանկացած իշխանության հենարանը սեփական ժողովրդի վստահությունն է, այդ վստահությունը նվաճելու և չկորցնելու մեխանիզմներից մեկը, թերևս՝ ամենաարդյունավետը, նրա հետ երկկողմանի կապն է անմիջական շփումների, ինչպես նաև՝ մամուլի ու զանգվածային լրատվության այլ ներկայացուցիչների հետ պարբերական հանդիպումների միջոցով: Երբ այդ կապը թույլ է կամ բացակայում է, ապա կարելի է ենթադրել, որ իշխանությունները կամ արհամարհում են հասարակական կարծիքը, կամ էական նշանակություն չեն տալիս դրան, հարկ չեն համարում անկեղծ լինել սեփական ժողովրդի նկատմամբ:

Անկեղծության այդպիսի պակասի ոչ քիչ օրինակներ կարելի է բերել նույնիսկ այս օրերին: Հրապարակվում է պաշտոնական հաղորդագրություն՝ «պաշտոնական դիրքը չարաշահելու» մեղադրանքով ծառայողական պաշտոնյային աշխատանքից հեռացնելու և կալանքից զրկելու մասին: Բայց թե ի՞նչ չարաշահում է դա՝ անհայտ է: Ո՞վ է պետք նախորդ վարչակարգին բնորոշ այդպիսի կիսատ-պռատ տեղեկատվությունը: Հասարակությունն իրավունք ունի լիարժեք իմանալու, թե կոնկրետ պաշտոնական դիրքի ի՞նչ չարաշահում է թույլ տվել այս կամ այն պաշտոնյան, սեփական գրպանի՞ն է որևէ կերպ հովանավորել, թե՞ կաշառք է վերցրել: Ըստ այդմ հասարակությունն ինքը կորոշի՝ տվյալ պաշտոնյան համարժե՞ք պատիժ է ստացել, թե՞ պաշտոնից ազատելն իրականում եղել է նրան քրեական պատասխանատվությունից փրկելու հովանավորչական քայլ: Եվ դրանով իսկ նույն այդ հասարակական կարծիքը իր հսկողության տակ կպահի իշխանություններին՝ վերևից ներքև, ինքը եզրակացություն կանի, թե իր ղեկավարները որքանո՞վ ազնիվ են առանձին երևույթների դեմ իրենց պայքարում և որքանո՞վ կողմնակալ, օրենքը բոլորի հանդեպ հավասա՞ր է գործադրվում, թե՞ ոչ:

Երբ իշխանությունները բավարար չափով չեն մտահոգվում հարցականների այսպիսի շարքի առաջացումը կանխելու համար, պարարտ հող է ստեղծվում ամեն տեսակ ենթադրությունների, առասպելների, բամբասանքների ու անզգամ չարախոս զրպարտությունների տարածման համար: Եվ դրա մեջ իշխանությունները նախ և առաջ իրենց պետք է մեղադրեն, քանի որ նրանք առաջին հերթին իրենց իսկ «գաղտնապահության» են պարտական:

Որքան ավելի «բաց» է հասարակությունը, որքան ավելի համընդգրկուն է հրապարակայնությունը, այնքան ավելի մեծ է վստահությունը իշխանությունների և ժողովրդի միջև: Ստեղծելով ազատ մամուլ, բայց և չվերացնելով նրա շրջանակների լայնությունն ապահովելու խոչընդոտները, [illegible] տպագրական գործի ու մամուլի տարածման [illegible], չապահովելով ռադիո ու հեռուստատեսության ազատ ու հավասար օգտագործման պայմաններ, իշխանություններն իրենք են ստեղծել այն կասկածամտությունը, անվստահությունը, թերահավատությունը, որով ժողովրդի որոշակի զանգվածները վերաբերվում են իրենց:

Եվ այդ տրամադրությունների շահարկումը ընդդիմադիրների կողմից միանգամայն բնական է: [illegible] Այսօր իշխանությունները, հանձին հիշյալ շահարկումների, «վճարում են» ժողովրդի հետ իրենց անկեղծության պակասի «գինը»:

Մնում է հուսալ, որ անկախ առաջիկա նախագահական ընտրությունների արդյունքներից՝ այս դասը «դեղահաբը» անհետևանք չի անցնի հաջորդի և նրա կողմից ձևավորվելիք իշխանությունների համար:

ՌՈՒԲԵՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

դիմանկար

«Ե՜ս աղքատ, հասարակ գիւղացու զաւակ եմ. գրել է մայր-հոգեւորական գիտնական եւ հայրենասէր եռանաւորի Գարեգին կաթողիկոս Յովսեփեանցը: Բայց երբ այսօր եմ ինչ որ եմ, պարտական եմ միայն իմ ազգին, ժողովրդին, եկեղեցուն: Ես կարող էի նախարարեան լինել. այսօր հովուապետ եմ պարտական լինելով իմ եկեղեցուն եւ հօտին»:

1945 թ. Սիրիայի Հալեպ քաղաքում ծնւած համեստ արհեստաւորի ընտանիքում ծնւեց Տէր-Պետրոսեան ընտանիքի երրորդ արու զաւակը Լեւոնը: Գաղթ ու եղեռն տեսած հայրը Հակոբը, ազգապահպանման եկեղեցական գործերից մէկը եղած է իր զաւակներին մեծացնել եւ դաստիարակել ընծայաբերելու հայրենիքին, հայ ժողովրդին: Օտար ափերում հազիւ բոյն դրած երէք որդիների հայրը պատուէրից կտակ սանված «հաւատ, ազգ, ազատութիւն եւ լեզու», բոլոր տանջարծի ճանապարհը: Հայրենիքում աւանդաբար Աստուծոյ ձայնն իր զաւակների մանկական առաջին քայլերի հետ կրկնել էր տալիս «Իմ հայրենեաց հոգի Վարդանի» անունը, որ շարունակւեց պատանեկան գրականութեան միջեւ, հայոց պատմութեան դասագրքերի էջերում, որի հերոսական կերպարն իր հմայիչ ու արտառոց հայրենասիրութեամբ, իր շողշողուն զէն ու զրահի մեջ խանդավառել է նրանց մանուկ հոգիները: Աւանդական սրբութիւններից փոքրիկ Լեւոնն ուսանողութիւնը քաղում-է ժողովրդի հոգեւոր, մշակութային անկրկնելի գանձերից, եւ Վարդանանց խորհրդով: Անդրանիկի ոգով դաստիարակւած պատանին 1963 թ. ընդունւում է ԵՊՀ-ի բանասիրական ֆակուլտետի արեւելագիտութեան բաժինը, որտեղ օտար ազգութեան պատմութիւն ու գտնի իր ժողովրդի պատմութեան, մշակոյթի նորանոր էջեր: Ուսումնասէր պատանին շրջանաւարտ ձեռք բերած գիտելիքներով, կրթութիւնը շարունակում է Լենինգրադի արեւելագիտութեան ինստիտուտի ասպիրանտուրայում «հայ ասորական բանասիրութեան» մասնագիտութեամբ եւ աւարտելով այն 1972 թ. պաշտպանում է թեկնածուական ատենախօսութիւն, իսկ 1987 թ. դարձյալ Լենինգրադում «Հայ ասորական գրական առնչութիւնները 4-5-րդ դդ.» դոկտորական ատենախօսութիւն:

Երիտասարդ գիտնականը, հայ փիլիսոփայական դպրոցի մերձեցին, շարունակում ձեռքին, ներկայ ժամանակների մեջ արժանի տեղով տեղադրած գիտնականների: Վերագտնելով հայրենի, Մ. Աբեղեանի անւան գրականութեան ինստիտուտում, ապա Մ. Մաշտոցի անւան Մատենադարանում դառնալով իրեն կոչւած բանիբուն գիտնական իրավունքով երկու տասնեակի հասնող գիտական հոդւածներ, մենագրութիւններ, որտեղ նոր փաստեր օտար աղբիւրներից, անցեալի վաւերականներից մեր ժողովրդի պատմութեան վերաբերող գիտական ճանաչում տալով եւ նրանց գրի նշանի մնացածներին: Կենսագրութեան համար անցեալի մշտական բաց բացւած մեջ անհայտ անցքերն ու եղելութիւններ նա էլ առ էլ բերել է մշակոյթի գանձեր, մտքերից նաեւ հաւել հայ ժողովրդին մշակութային արժէքներ: Այս ուսումնասիրութիւններ ազգն գին բերելու ազգի դաշին, որ 1988 թ. ստեղծւած «Ղարաբաղ» կոմիտէն, վտանգելով կյանքը, դիմեց 1988 թ. դեկտեմբերի 10-ից մինչեւ 1989 թ. մայիսի 31-ը «Ղարաբաղ» կոմիտէի 10 անդամների հետ մնալով աստիճան Բուտիրկայի բանտում, դարձ եկաւ ազատութեան հռադարակ իր ծայնը խառնելու ժողովրդի ձայնին: Օժտւած լինելով թէորիկլու, տրամաբանելու եւ դատելու բացառիկ ունակ, նա կարողացաւ քաղաքական հասունանալ եւ նւիրւել հայրենիքի անկախութեան սուրբ գործին: Իսկ ժողովուրդն էլ վստահելով, 1991 թ. աննախընթացորէն ընտրեց եւ փառաւորեց անդաւաճան արժանիքներով օժտւած իր զաւակին ՀՀ առաջին նախագահի պաշտօնում: Նա համոզմամբ ու սկզբունքով ստանձնելով նախագահական պաշտօնը նւիրական պարտքը համարեց չմոռանալ ազգին տագնապները եւ չընթերցել անցեալ մնայուն վիճակին: ՀՀ Գերագոյն խորհրդի 1991 թ. նոյեմբերի 11-ի հաստատ նիստում նա խօսեց ընդգծեց «Դեռի անկախ, իրավական պետութիւն, դեռի բազմակուսակցական, ժողովրդավարական հասարակութիւն, դեռի ազատ շուկայական տնտեսութիւն: Այդ ճանապարհը հեռու է այլընտրանքը ... շրջանցել եւ նորանոր արհավիրքներ»: Կայսրութեան փլուզումից հետո ցնցւած, համաշխարհային եկած ժողովրդը շնորհիվ իր ղեկավարի ճիգին, խորհրդաւոր քաղաքականութեան, կարողացաւ հեռու մնալ ստորականներից, խոյս տալ ներքին բախումներից ու վէճերից: Պատ[ճառն] եւ տեղին է նկատել, որ նա չարաչար ու աստիճանաւոր եղաւ գոյգ ընդդէմ խողովակների ղեկավարութեան ու եկեղեցու, որ անհարթեցնել երաշխավորութիւն կազմեց մեծամասնութեամբ: «Մենք Չենք պատուարզում ենք հայրենիքի զոհասեղանին»: Ազգը աղերսախառն պաշտօն սկսեց իր սիրեցեալ որդուն, քանզի անցած հինգ տարիներ եղան ոչ միայն դժվարին, այլեւ դժգոհութիւնների, նախաձեռնութիւնների տարիներ, որոնց նշանակը դարձան գոյքը, խոհեմ եւ գործի մեջ առաջնահերթ ղեկավարը: Ստեղծւած ծանր պայմաններում երկրաշարժ, շրջափակում, զարգացումը շարունակւում, մեկ մրցելի դատապարտ որ լինէր, մինչդեռ նա տոկուն ղեկիում հաւատարիմ իր երդումին: Առաջնորդւելով անխախտ կամքով, սառը դատողութեամբ, չեն բաւելով անկեղծ զգացմունքներ իր խաղաղասիրութեան, հայրենատիրութեան, ժամանակակից կյանքի առողջ պայմանների մեջ, միջազգային համաժողովներում, շփումների ու խորհրդակցութիւնների ժամանակ եւ հաւատաց ազգի ողջախոհութեան ու հայրենիքի վերածնունդին: Ունենալով հոգեկան բարձր արժանիքներ, նա կարողանում էր լի հարկի լինել գոյող, երբեմն կասկելով համեստ իր խումբը, երբեմն խառնել վերլուծութիւնների դիմաց, յստակ գրաւելու բացառիկ ձիրքով, իր բնաւորութեամբ կարողացաւ նւաճել սէր, ինչպէս հայրենիքում, այնպէս էլ սփյուռքում: Այդ ամենի հաստատումն է 1994 թ. նախագահ Լ. Տէր-Պետրոսեանի ԱՄՆ կատարած այցելութիւնը: Նա պատւած շուքով ընդունւեց ինչպէս կառավարութեան, այնպէս էլ հայ համայնքի կողմից: Ամերիկեան հեռուստատեսութիւնը, մամուլը անդրադառնալով այդ այցի կարեւորութեանը հրապարակեց նաեւ Ամերիկայի Արեւելեան թեմի առաջնորդ Խաժակ արքեպիսկոպոս Պարսամեանի ողջոյնի խօսքն ուղղւած մեծարգո հյուրին. «Նախագահ Լ. Տէր-Պետրոսեանի հանդիպումը նախագահ Քլինթոնի, ԱՄՆ-ի նախագահ Բուշու Ղալիի եւ այլ դիվանագէտների ու կառավարիչների հետ մեծ հարգանք եւ պատիւ է բերում հայ ժողովրդին: Մենք բախտաւոր ենք մեր նախագահով, որը ներկայացնում ու ղեկավարում է Ազգը»: Այնքան էլ հեշտ չէ գնահատել դասել նախագահ մարդը, ղեկավարը, առաջնորդը, որ նրա կյանքն ու գործունէութիւնը այնպիսի արժէքների հանգրւան անցաւ, որ բոլորովին կարծիքներ միշտ լինելու էին: Լ. Տէր-Պետրոսեանը նախկինի վրայ երեւացող այն մարդկանցից է, որոնք խորունկ դաստիարակութեամբ եւ ուժեղ ներքնապաշտ կոչւած են փառաւորել գահեր: Անցած հինգ տարիներին նրա կյանքը փորձութեամբ անցաւ, որովհետեւ փորձի մեջ էր ժողովուրդը: Համառ խաղաղ վաճառով, ճարտար բնութագրմամբ նա կարողացաւ դիմանալ ուժգին փորձութիւններին, անասնան մնալ բոլոր փոփոխութիւնների պահերին, հալածանքների, փառքի, գովասանքների ժամանակ հանգստութեամբ լինել անտարբեր, քանզի Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը բացառիկ դէմք է մեր իրականութեան նորագոյն պատմութեան մեջ, բացառիկ խառնւածքով ու անհատականութեամբ, պատրաստակամութեամբ եւ վստահութեամբ, ուժեղ եւ բացառիկ մշակ լինելու որպէս իր ժողովրդի, հոյսն իր գործունէութեան մեջ: Նա բացառիկ եղաւ, որովհետեւ բացառիկ էին ժամանակները, որոնց մեջ ապրեց բախտը եւ համոզւած, բացառիկ էին այն դեպքերը, որոնց խառնւեց իրեն՝ հայոց պետականութեան առաջին նախագահը:

«Բազում են կոչեցեալք, սակաւ են ընտրեալք...»

ՍԻԼՎԱ [illegible]

ԵԿԵՂԵՑԻ

«Ուկրաինայում հայ համայնքը նոր միայն ձեւաւորվում է»

Հարցազրույց Նաթան ծայրագոյն վարդապետ Հովհաննիսյանի հետ

5 տարի առաջ 1991 թ., ավելի քան 350 տարվա ընդմիջումից հետո Հայ առաքելական եկեղեցին վերսկսեց իր առաքելությունը Ուկրաինայի տարածքում: Այդ ընթացքում հայկական 5 եկեղեցիներ սկսեցին գործել Լվովում, Եվպատորիայում, Թեոդոսիայում, Յալթայում եւ Օդեսայում: Հայ առաքելական եկեղեցին Ուկրաինայում գործել է վաղ ժամանակներից: Դեռեւս 1346 թ. Լվովի թեմը ընդգրկում էր բավական մեծ տարածքներ: Այն իր գործունեությունը շարունակել է մինչեւ 17-րդ դարը, երբ տեղի հայերը բռնի կաթոլիկացվեցին: Հայ առաքելական եկեղեցու գործունեությունն առավել տեւական է եղել Ղրիմում: Միայն Թեոդոսիայում եւ նրա շրջակայքում 17-18 դարերում գործել են 28 հայկական եկեղեցիներ (դրանցից ներկայումս պահպանված են յոթը): Ուկրաինայում հայկական եկեղեցու ներկայիս վիճակին եւ խնդիրներին վերաբերող հարցերին է պատասխանում Ուկրաինայի թեմի (որը պաշտոնապես գտնվում է Հայ առաքելական եկեղեցու Մոսկվայի եւ Նոր Նախիջեւանի թեմի կազմում) առաջնորդական տեղապահ Նաթան ծայրագույն վարդապետ Հովհաննիսյանը:

- Եկեղեցին այն օղակն է, որի շուրջ արտերկրում սովորաբար համախմբվում է հայ համայնքը: Ինչպիսի՞ն են թեմի եւ հայ համայնքի հարաբերությունները Ուկրաինայում:

- Եկեղեցին սփյուռքում երկակի առաքելություն ունի. երբ Հայաստանում եկեղեցին քարոզում է հավատք, Քրիստոս, փրկություն, հետո նոր ազգային միասնություն, ապա սփյուռքի մեջ եկեղեցու համար երբեմն առավել առաջնահերթ է դառնում ազգային հավաքականության ստեղծումը: Ուկրաինայում երկար տարիներ իրապես գաղութային կյանք չի եղել: Այդ իսկ պատճառով հիմա այստեղ ոչ թե վերականգնվում, այլ նոր է ստեղծվում հայ համայնքը:

Ներկայումս ուկրաինահայերի թիվը ավելի քան 100 հազար է: Կան հայեր, ովքեր Ղրիմ եւ Ուկրաինա են եկել ընդամենը մի քանի տարի առաջ՝ Հայաստանից, Ղարաբաղից կամ Միջին Ասիայից եւ այլն: Նրանք բոլորն իրենց հետ բերել են իրենց տեղական սովորույթները: Եվ այսօր այստեղ նոր միայն ստեղծվում է մի հավաքականություն, որ երկար տարիների քանք ու աշխատանք կպահանջի: Այս գործում շատ կարեւոր դեր ունի եկեղեցին՝ նախ հավաքելու, իր շուրջը մեկտեղելու եւ հետո առաջնորդող այն լույսը դառնալու համար, որի վրա պիտի ծեւավորվեն ու զարգանան տեղական ավանդությունները:

- Ուկրաինայի հայկական եկեղեցիներն ունե՞ն նման առաքելության համար պատրաստ հոգեւորականներ:

- Ուկրաինայում բոլոր հայկական եկեղեցիներն ունեն իրենց հոգեւոր հովիվները: Բայց մոտակա տարիներին, կարծում եմ, մի քանի հոգեւորականների կարիք կունենանք: Այսօր անհրաժեշտ են մի փոքր այլ ուղղվածության կամ պատրաստության հոգեւորականներ, քան խորհրդային տարիներին: Երբ առաջներում հոգեւորականը ժողովրդից անջրպետված էր, կատարում էր իր եկեղեցական ծեսը եւ քարոզում խիստ սահմանափակումների մեջ, ապա այսօրվա հոգեւորականը պետք է անմիջապես շփվի կենդանի մարդու հոգու հետ: Դրա համար անհրաժեշտ է ունենալ հասուկ պատրաստվածություն եւ ամենակարեւորը՝ անմիջական շփման փորձառություն: Մենք դեռեւս չունենք այդ փորձառությունը, ինչն, իհարկե, ծեռք կբերենք:

- Արդյոք այդ փորձառության պակասը չէ՞, որ շատ հայեր ներկայումս դարձել են տարբեր կրոնական աղանդությունների հետեւորդներ:

- Ոչ, իհարկե: Պատճառը եկեղեցու թուլությունը չէ, որ կրոնական աղանդներն ուժեղացան: Դրանք ներթափանցեցին Հայաստան, երբ այն ծանր վիճակում էր: Աղանդավորները մարդասիրություն են ծավալում դեմոկրատիայի կեղծ քողի տակ: Ի՞նչ է ստացվում: Մի կողմից, երբ ես արգելում եմ որեւէ օտար աղանդավորի քարոզել իմ զավակին, ես դրանով խոչընդոտում եմ նրա գործունեությանը եւ դրանով իսկ բռնանում նրա ազատության իրավունքին: Բայց այն, որ նա գալիս է իմ տան մեջ առանց իմ ցանկության քարոզելու, դա կոչվում է խոսքի ազատություն:

Փաստ ասծո, Ուկրաինայում հայ աղանդավորները քիչ են: Երբ կան էլ, ապա հանուն նյութական ապահովվածության կամ ավելի ճիշտ, գանկանում են արտասահման տեղափոխվել:

- Ուկրաինայում գործում են 5 հայկական եկեղեցիներ: Նախատեսվո՞ւմ է նոր եկեղեցիների վերաբացում:

- Տեղի իշխանությունները հող են տրամադրում հայ համայնքներին նոր եկեղեցիներ կառուցելու համար: Արդեն ունենք Կիեւում եւ Խարկովում եկեղեցիներ կառուցելու ռեալ նախագծեր: Կիեւում ունեցել ենք հայկական եկեղեցի եւ աղոթատուն: Եկեղեցին քանդվել է շատ վաղուց, մինչ հեղափոխությունը, իսկ աղոթատան հասցեն չենք կարողանում պարզել: Պետք է լուծել Լվովի Մայր եկեղեցու հետ կապված խնդիրը: Եկեղեցու միայն մասունք է գործում: Բուն եկեղեցին շարունակում է պահեստ ծառայել քաղաքի ազգային թանգարանի համար, որտեղ պահվում են 8-10 հազար ուղղափառ սրբապատկերներ:

- Հայտնի է, որ ներկայումս Ղրիմում վերանորոգվում է Սբ. Խաչ վանական համալիրը: Եկեղեցիներ են վերանորոգվել նաեւ նախկինում: Ինչպիսի՞ն է հայկական մյուս եկեղեցիների վիճակը:

- Համայնքավարների օրոք որպես պատմաճարտարապետական հուշարձաններ Թեոդոսիայում վերանորոգվել են երեք հայկական եկեղեցիներ: Բայց վերանորոգվել են նոր նյութերով, սխալ նախագծերով: Արդյունքում երեք եկեղեցիներն էլ ներկայումս վթարային վիճակում են եւ կրկին նորոգվելու համար կարոտ են մեծ գումարների: Թեոդոսիայի մյուս 4 եկեղեցիների միայն պատերն են պահպանված: Բոլոր եկեղեցիները փրկել հնարավոր չէ, սակայն փորձում ենք փրկել Թեոդոսիայի Հրեշտակապետաց գործող եկեղեցին: Այն ծանր ունի եւ կարող է խոնարհվել:

Երեք տարի է, որ Թեոդոսիայի քաղաքային իշխանությունները մտածում են յուրացման աշխատանքներ կատարել տեղի Ս. Սարգիս եկեղեցում, որի ներսում 15-20 սմ բարձրությամբ կուտակված գրունտային ջրերը խարխլում են եկեղեցու հիմքերը: Այս եկեղեցին պատմական արժեք է ներկայացնում: Եկեղեցու բակում է թաղված Հովհաննես Այվազովսկին: Այստեղ տեղի է ունեցել նաեւ Այվազովսկու մկրտությունն ու պսակը:

- Արեւմտյան Ուկրաինայում գրանցված է հայ կաթոլիկ համայնք: Արդյոք որեւէ առնչություն ունե՞ք այդ համայնքի հետ:

- Այսօր Ուկրաինայում հայ կաթոլիկներ չկան: Չեւական, ոչ հայերից կազմավորված մի կաթոլիկական համայնք կա գրանցված Լվովում: Բայց նրանց գոյությունը դե յուրե է, դե ֆակտո գոյություն չունեն: Ովքեր են, որտեղ են՝ հայտնի չէ: Փաստացի հայ կաթոլիկները կամ Լեհաստանում են, կամ էլ վաղուց արդեն հայեր չեն, ձուլվել են:

ՏԻԳՐԱՆ [illegible]

[illegible]

Սեպտեմբերի 8-ին Կիպրոսի բաժանման գծից հարավ ընկած հունական մասից հրազենային կրակով սպանվեց մեկ թուրք զինվոր եւ մեկն էլ վիրավորվեց: Դա հույն կիպրացիների փոխվրեժն էր օգոստոսի 11-ին եւ 14-ին կրկնվող «չեզոք գոտի» մտած երկու հույն երիտասարդ ցուցարարների սպանության դիմաց: Երկու հույների սպանությունից հետո հունական մամուլը խարազանել էր թուրք «բարբարոսներին», սպառնալով այսպես կոչված «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետու-

թյան» ղեկավար, «դաժան» Ռաուֆ Դենքթաշին՝ ինչը նաեւ միջազգային արձագանք ունեցավ:

Կիպրացի հույների պայքարում վճռական դեր է խաղում կղզու ուղղափառ եկեղեցին եւ մասնավորապես Նիկոսիայի արքեպիսկոպոսը: Օգոստոսին նա էր հակաթուրքական ցույցեր կազմակերպել կղզու հյուսիսային մասի 1974 թ. թուրքական օկուպացիայի տարելիցի առթիվ: Մասնավորապես զույգեներում նա Կոստանդնուպոլսի վերանվաճման կոչեր է անում եւ ուղղափառ եկեղեցու ունեցվածքն է պահանջում: «Էվքաֆ» հանդիսավոր ստորագրությամբ, որ եկեղեցին տնտեսական գործունեություններ, խաղողի բազմաթիվ այգիների, հյուրանոցների եւ հանքերի սեփականատերն է (ճիշտ է, դրանց մի մասը գտնվում է կղզու հյուսիսային թուրքական հատվածում): Սահմանադրության համաձայն, ուղղափառ եկեղեցին միայն ոչ թե պետք է հսկվի, այլ իր հավատացյալներին էլ պետք է ուղղորդի Կիպրոսի

փառ եկեղեցին պետության հարկ չի վճարում:

Օգոստոսյան դեպքերից հետո թուրքական կողմն անդրադարձավ չզոհված հույների ելույթներին: Բաժանման գծով կիսված Նիկոսիայի հյուսիսային մասում ինքնակոչ «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» մայրաքաղաքում, Դենքթաշի հաստիկ խորհրդական Էրգյուն Օլգյունը պահանջեց, որ Թուրքիայից իրենց օգնության հասնեն ազգայնամոլ «գորշ գայլերի» կիսառազմական ջոկատները: «Մենք կդիմենք բոլոր նրանց, ովքեր կարող են մեզ օգնել», հայտարարեց նա: Կիպրոսի վրա թուրքերի հնարավոր հարձակումն «անմիջապես եւ վճռաբար դիմադարձելու» Հունաստանի վարչապետ Սիմիտիսի սպառնալիքին ի պատասխան, Թուրքիայի վարչապետ Էրբաքանը հոխորտաց. «Հունաստանի բնակչության թվաքանակը թուրքական դպրոցների աշակերտների թվից պակաս է: Երբ հույները հարձակվեն մեզ վրա, նրանց կոչնչացնենք»:

Երկու խոսք վեճի նախապատմության մասին: 1571 թ. օսմանցի թուրքերը նվաճեցին հին հունական, ավելի ստույգ՝ կրետա-միկենյան քաղաքակրթության բնօրրաններից մեկը հանդիսացող Կիպրոս կղզին: 1878 թ. թուրք-անգլիական գաղտնի համաձայնագրով կղզին անցավ Մեծ Բրիտանիային, որն այն իր տիրույթը դարձրեց 1914 թ.: 1955 թ. կիպրացիները պարտիզանական պատերազմ սկսեցին կղզին Հունաստանի հետ միավորելու համար: 1960 թ. հռչակվեց Կիպրոսի Հանրապետության անկախությունը, իսկ 1964 թ. այնտեղ ՄԱԿ-ի ուժեր ուղարկվեցին հույն եւ թուրք համայնքների ընդհարումներից հետո: 1974 թ. հույն գեներալները փորձեցին Կիպրոսը միացնել Հունաստանին, բայց թուրքական զորքը զավթեց կղզու հյուսիսային մասը, որտեղ 1983 թ. հռչակվեց այսպես կոչված «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետությունը» (ճանաչված է միայն Անկարայի կողմից): Այս տարի տեղի ունեցան

1974 թ.-ից ի վեր հույն եւ թուրք համայնքների ամենաարժեք բախումները:

Ներկայումս կղզու բնակչության 80 տոկոսը կազմող հույն համայնքը (600 հազար) զբաղեցնում է տարածքի 60 տոկոսը, թուրք համայնքը՝ 37 տոկոսը, իսկ 3 տոկոսն զբաղեցնում է կղզին կիսող «կանաչ գիծը» ՄԱԿ-ի 1200 զինվորներով: Ըստ որում, երբ հույն կիպրացիները ունեն ազգային գվարդիայի ընդամենը 10 հազար զինվոր (այդ թվում 1300 սպա), 50 տանկ, 350 զրահամեքենա, ապա կղզու հյուսիսում կան թուրքական բանակի 35 հազար զինվոր (ինչպես նաեւ 4500 կիպրացի թուրք զինյալներ), 265 տանկ եւ 250 զրահամեքենա:

Կղզում հույների ու թուրքերի տարանջատումից 22 տարի անց ամեն ինչ նույնն է մնացել: Չեն փոխվել նույնիսկ հույների եւ թուրքերի ղեկավարները՝ 77-ամյա Գլաֆկոս Քլերիդեսը եւ 72-ամյա Ռաուֆ Դենքթաշը, որոնց հակամարտությունը չորս տասնամյակի պատմություն ունի: Հույները ու թուրքերը անկարող են մոռանալ փոխադարձ վիրավորանքները, սպանությունները, ջարդերը: Անցյալի վերքերը չեն սպիացել: Նիկոսիայից Լառնակա տանող խճուղին անցնում է մի անտառակով, որը կոչվում է «1619-ի անտառ»: Դա 1974 թ. պատերազմից հետո անհետ կորած հույն կիպրացիների թիվն է: Հավանաբար նրանց տարել են Անատոլիա եւ կոտորել: Միջհամայնքային ատելությունն անհնար է դարձնում «կիպրական ազգի» գոյությունը:

Այսօր հաշտության համաձայնագրի կնքմանը դեմ են փաստորեն եւ հույն, եւ թուրք համայնքների ղեկավարները: Քանզի վաղուց ծրագրված համաձայնագրով նախատեսվում է ստեղծել «երկգոտի, երկհամայնք դաշնություն», իսկ դա ենթադրում է կղզու հյուսիսում թուրքական անջատ փոքրամասնության գոյության իրավունքի ճանաչում: Մինչդեռ Կիպրոսի նախագահ Քլերիդեսը նախընտրում է պահել եվրամիության անդամակցելուն առնչվող բանակցությունների արդյունքներին, իսկ Դենքթաշն ազդում է տասնյակ հազար թուրք զինվորների ներկայությամբ՝ իր կյանքի գործը հանդիսացող «հանրապետության» ամրապնդելու համար:

Նիկոսիայի օդանավակայանը չի գործում 1974 թվականից: Ներկայումս այնտեղ է գտնվում ՄԱԿ-ի ուժերի կենտրոնակայանը: ՄԱԿ-ի պաշտոնյաներից շատերն արդեն տարիներ են համարում կղզու ստատուս քվոյի պահպանումը: Բանն այն է, որ 1998 թ. սկզբներին Եվրամիությունը բանակցություններ է սկսելու միության Կիպրոսի անդամակցության շուրջ: Եթե մինչ այդ լուծում չգտնվի, հնարավոր է, որ կղզու միայն հարավային մասն անդամակցի Եվրամիությանը: Այդ դեպքում Դենքթաշը կարող է հյուսիսային մասը միացնել Թուրքիային: Նիկոսիայում ՄԱԿ-ի խմբի ղեկավար Գուստավ Ֆեյսելի կարծիքով, դա ծախողում կլինի երկու համայնքների համար էլ, քանի որ «հարցականի տակ կդրվի Կիպրոսի թուրքական համայնքի առաջանցը», թուրք երիտասարդները զանգվածաբար կլքեն Աստամբուլ եւ Լոնդոն:

Սակայն դժվար է պատկերացնել, որ Եվրամիությունը կարողանա ընդունել կղզու միայն հունական մասը: Այդ դեպքում Եվրամիությունում կլինի հունական երկու պետություն, որոնք համատեղ կոպարքերեն թուրքամետ որոշումների կայացման դեմ: Եվրոպացի դիվանագետներից ոմանք սա անհանդուրժելի են համարում: Ի դեպ, Կիպրոսի անդամակցության շուրջ եվրամիության բանակցությունների ձեռնարկումը Աթենքի պահանջած նախապայմանն է եվրոպական մաքսային միությանը Թուրքիայի միանալու հարցում իր վետոն հանելու համար:

ՀԱՄԱՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ

Կիպրոսում իրավիճակը միշտ պայթյունավտանգ է

Ճապոնիա. նվե՞ր սերունդներին, թե՞ սոսկ փայփայած երազանք

Առաջիկա երկու տարիների ընթացքում Ճապոնիայի օրենսդրական մարմինները պետք է որոշում ընդունեն երկրի մայրաքաղաքը նոր վայր տեղափոխելու վերաբերյալ: Ինչո՞ւ է նման անհրաժեշտություն առաջացել եւ որտե՞ղ կլինի այն: Այս հարցերին է անդրադառնում Look Japan ճապոնական ամսաթերթի հոդվածը, որի հակիրճ բարգմանությունը ներկայացնում ենք ընթերցողների ուշադրությանը:

130 տարի առաջ էր, 1868-ին, որ Մեյջիի կառավարությունը որոշում ընդունեց Տոկիոն դարձնել երկրի մայրաքաղաքը, դրան նախորդած տասներեք դարերի ընթացքում քաղաքական կենտրոնը բավական կանոնավոր կերպով տեղափոխվել է Նարայից Կիոտո, Կամակուրա, դարձյալ Կիոտո եւ վերջապես Էդո (ներկայիս Տոկիո): Այդ ժամանակ Ճապոնիան կայսերական պետություն էր եւ կայսրի նստավայրը կամ Նարայում էր կամ Կիոտոյում: Կամակուրայի ժամանակաշրջանում (1185-1333), ռազմիկների դասակարգի առաջ գալով, իսկական իշխանությունը կենտրոնացավ զինվորականների ձեռքում: Ցեսագայում Էդո ժամանակաշրջանում (1600-1868) վերջիններս էլ ստեղծեցին Բակուֆուն զինվորական կառավարությունը եւ [illegible] հաստատեցին այլ նստավայր, ստեղծելով այսպես կոչված երկմայրաքաղաքային վիճակ: Մեյջիի շրջանում (1868-1940) եւ դրանից հետո, իշխող դասակարգի անկումի եւ արեւմտյան քաղաքակրթության ներմուծման հետեւանքով Տոկիոն դարձավ իշխանությունների քաղաքական, տնտեսական, կրթական, արդյունաբերական եւ ֆինանսական կենտրոնը: Ներկայիս ավելի քան 11 մլն մարդ է բնակվում այնտեղ, իսկ նրա անմիջական հարակից շրջաններում՝ 33 մլն մարդ, որը կազմում է երկրի բնակչության ընդհանուր թվի 27 տոկոսը:

Մայրաքաղաքի տեղափոխման համար նշվում են մի քանի պատճառներ: Նախ այն, որ պահանջ է զգացվում ծերբազատվելու Տոկիոյի գերբեռնվածությունից: Երկրորդ՝ Տոկիոն անընդհատ ենթակա է երկրաշարժերի: Բայց այդ առիթով ստեղծված հատուկ կոմիտեն նշում է նաեւ որիշ, ավելի լուրջ պատճառ իր զեկուցագրում, որը [illegible] տարիների ժամանակներից հետո նոր անցյալ դեկտեմբերին ներկայացրել է վարչապետին: Այնտեղ խոսվում էր կառավարության, քաղաքականության, տնտեսության եւ հասարակության տարբեր ոլորտներում վարչական տարիների ընթացքում առաջացած, բայց արդեն իր դարն ապրած անպետք լծակներից եւ սովորություններից ա-

զատվելու մասին: Նախազգուշացնում կա անմիջական միջոցներ ձեռք չառնելու դեպքում Ճապոնիայի խիստ սահմանափակ հնարավորություններով 21-րդ դար մուտք գործելու մասին:

Այս խիստ «պատմական» նկատառումներով էլ կոմիտեն պահանջում է ճանաչել քաղաքականություն-կառավարություն-արդյունաբերություն եռամիասնությունը, դրանց կախվածությունը մեկը մյուսից եւ իշխանության հանձնումը (կենտրոնից իջնելով) ծայրամասային ղեկավարներին, ստեղծելով մի հասարակություն, որն ավելի գործունյա է, ծառայում եւ արժեքներ գնահատող:

Սա առաջին անգամը չէ, որ մայրաքաղաքի տեղափոխման կոչեր են հնչում: Երբ հիսունական թվերի սկզբներին Տոկիոյին սպառնում էր ջրի սակավություն, կառավարությունը մտածում էր այդ մասին: Մեյջիի վերականգնման հարյուրամյակի (1968) օրերին կառավարությունը դիմեց ծրագրերին, բայց որոշակի հայցեր այդպես էլ չներկայացվեցին: 1990-ին ներկառավարական մի քանի կոմիտեներ սկսեցին դարձյալ բարձրացնել այդ հարցը, իսկ 1992-ին խորհրդարանը միաձայն որոշում կայացրեց այդ մասին: Տեղափոխման կոմիտեին (որի նախագահն է Օսամու Ուեոնո) հանձնարարվեց մանրամասն ներկայացնել եւ որոշել կոնկրետ տեղանքը, տարածությունը եւ տեղափոխման հետ կապված մյուս բոլոր հարցերը:

Վերջերս այդ կոմիտեն վարչապետին է ներկայացրել իր զեկուցագիրը, որտեղ այլ կետերի թվում նշված է.

ա) Նոր մայրաքաղաքը պետք է լինի միայն վարչական կառավարման քաղաքական կենտրոն: Տնտեսությունը պետք է առանձնացվի քաղաքականությունից խուսափելու համար մեկ ուրիշից Տոկիո ունենալու հնարավորությունից:

բ) Մայրաքաղաքը պետք է ունենա

մոտ 9000 հեկտար տարածություն եւ առավելագույնը 600 հազար բնակիչ:

գ) Այն չպետք է ենթակա լինի երկրաշարժերի կամ երաշտների: Պետք է ունենա միջազգային օդանավակայան եւ ընդամենը 40 րոպեում այնտեղ հասնելու բոլոր հնարավորությունները: Այն տեղակայված պետք է լինի Տոկիոյից ոչ պակաս քան 60 եւ ոչ ավել քան 300 կմ հեռավորության վրա:

Գեղեցիկ ծրագրի ետեւում այն հիմնական հարցն է, թե ինչքանով են իրական հնարավորությունները համապատասխանում ներկայացված պահանջներին: Վերջիններից ամենակարեւորը բնակչության համաձայնությունն է ներկայացված ծրագրին: Ժամանակ առ ժամանակ անցկացված հասարակական հարցումների արդյունքներով կողմնակիցների թիվը գնալով ավելանում է. եթե 1992-ին այն կազմում էր 58,2 տոկոս (դեմ 15,2), 1994-ին՝ 73,5 տոկոս (դեմ 20,1), ապա 1996-ին այն բարձրացել է մինչեւ 87 տոկոսի:

Դեմ արտահայտվողները (նույնիսկ կառավարության մեջ) համոզված են, որ գերբեռնվածության հարցը կարելի է լուծել այլ՝ հավելյալ ներդրումների կամ կառավարությանն ընձեռված իշխանության բարելավման միջոցներով: Տոկիոյի սահմանամերձ վարչական կենտրոնները (պրեֆեկտուրաներ) այնքան էլ ոգեւորված չեն նոր գաղափարով: Նույնիսկ 87 տոկոսի հասնող կողմնակիցների 38 տոկոսն այն կարծիքին է, որ դեռ վաղ է նման քայլի դիմելը:

Բարդություններ ներկայացնող խնդիրները հիմնականում երկուսն են. ֆինանսական եւ քաղաքական:

Նոր մայրաքաղաքի համար նախատեսված գումարը 133 միլիարդ դոլար է, որի մեջ չեն մտնում այնտեղից ինֆրակառույցների ծախսերը, ինչպիսիք են լայն ճանապարհները, երկաթգծերը եւ օդանավակայանը: Ուրիշները 190 միլիարդից պակաս չեն պատկերացնում այդ ամբողջ ծրագրի շինարարությունը: Հսկայական գումար, որի հայթայթումը հեշտ չի կարող լինել:

Քաղաքական տեսակետից, թե որտեղ կլինի նոր մայրաքաղաքը, այդ հարցը կախված է այն սահմանափակումներից, որոնք նշված են որոշման մեջ:

Ամենահարմար թեկնածուներն առայժմ Ֆուկուսիմա, Տոչիգի, Միձուոկա, Այչի եւ Գիֆու վարչական միավորներն են, որոնցից որ մեկին կտրվի նախընտրությունը՝ դժվար է կռահել:

Հասկանալի միկրոտեխնոլոգիայի մեջ վարպետացած Ճապոնիայի համար ավելի դժվարին «ճանաչման» է: Կկարողանա՞ նա քաղաքացիության բարդ խնդիրները պատշաճ մակարդակով լուծել: Տեղափոխությունը վաս ազդեցություն չի՞ թողնի արդյոք նրա զարդ ձեռք բերած հզորության վրա:

Հավանաբար մինչեւ 1998-ի նախանշում տրվելիք օբյեկտիվական խաղերը բոլորի համար պարզ կդառնա, թե նոր մայրաքաղաքը իսկական նվե՞ր կլինի ապագա սերունդներին, թե՞ կմնա սոսկ փայփայած երազանք:

ՏԱՐԱԾՔ

Ամիրի եղբայրը եւ ընկերը նույնպես դատապարտվեցին

Իսրայելական դատարանն անցյալ տարի կատարված վարչապետ Ռաբինի սպանությունը կազմակերպելու դավադրության հանցանքով մեղավոր է ճանաչել Յիգալ Ամիրի եղբորն ու ընկերոջը: Հոկտեմբերի 3-ին կնշվի 29 տարվա բանտարկության դատապարտված Յիգալ Ամիրի: Ռաբինը զոհվեց, որը միեւնույն հավելյալ հանցանքի համար կվերապրեր նաեւ արդեն իսկ սպանության մեղադրանքով ցմահ բանտարկության դատապարտված Յիգալ Ամիրին: Ռաբինը զաղտնի խոստացել էր Քլինթոնին Սիրիայի հետ խաղաղության փոխարեն եւ վերադարձնել Գոլանի բարձունքները, այս առիթով նշել է իսրայելական մի թերթ:

Ազատական մի նոր կուսակցություն Ճապոնիայում

Ճապոնիայի առողջապահության նախարարը հայտնել է, որ [illegible] քաղաքական գործիչների հետ պատրաստվում է կազմել մի նոր ազատական կուսակցություն [illegible] [illegible] Վարչապետ Հաշիմոտոն չի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] հոկտեմբերի 20-ին:

ԱԶԳ

Մշակույթ

Թեեւ Արամ Խաչատրյանի անվան համերգասրահում հանդիսավոր բացում եղավ, որոշ մարդիկ հնարավորություն ունեցան ոչ միայն այդ օրը, այլ սեպտեմբերի ընթացքում ... առավել մոտիկից ծանոթանալ «Ռուսաստանի կերպար» վերնագիրը կրող ցուցահանդեսին, թեեւ այն ամբողջապես ներկայանալու համար բավարար չէ» ...

Ռուս մշակույթի հզոր ակորդին սպասում ենք

Երեւանում ավարտվեցին սեպտեմբերի 5-ին սկսված Ռուսաստանի Դաշնության մշակույթի օրերը

Սեպտեմբերի 12-ին Երեւանում ավարտվեցին Ռուսաստանի Դաշնության մշակույթի օրերը: «Ազգն» հնարավորինս անդրադարձավ այդ շրջանակներում կազմակերպված միջոցառումներին: Դեռեւս սարքեր առաջ տպագրեցինք մեր հայրայրված տեղեկությունները այդ օրերին սպասվող խմբերի մասին, ինչը գովազդի մեկերկու ուրվագծին համելում եղավ:

նուամենայնիվ տպավորությունն այնպես էլ «ազդեցիկ» չեղավ. ռուս մշակույթի հզոր ակորդ չհնչեց:

Թեեւ գերխիտ ցանկում դժվար էր հասցնել ցուցահանդեսներին, համերգներին, ֆիլմերի ցուցադրումներին, ներկայացման մշակույթի օրերի յուրաքանչյուր ակնթարթին հետեւել, այդուհանդերձ, ընդհանուր առմամբ ոչ արվեստաբաններ, ոչ արվեստասերները, ոչ էլ լրագրողները օրվա խոսակցության նյութ չդարձրեցին այս կամ այն միջոցառումը:

«Մոսկվա» կինոթատրոնում բացված «Ռուսաստանի կերպար» սեւ-սպիտակ գեղարվեստական լուսանկարի ցուցահանդեսը հավանության խիստ արժանի էր, թեպետ ավելի խորը ակնկալվում էր սպասվում էր: Ռուսաստանի տարբեր ծայրերից ծանոթ ... արդյոք Վախթանգով թատրոնի ներկայացումը որքան էլ «գնենց կտրեն կարդացած» ծափահարություններով ողջունվեց, այդուհանդերձ, ծանոթացած հանդիսատես էլ մնացած էս ... Դրանից ելնելով երեւի մեզ համար ... Նաստյա Կասսակինան հայկական հեռուստատեսությանը տված հարցազրույցում ... իր հիացական արտահայտությունը չթաքցրեց մոսկվացի այդպես ծանոթացնելով մեզ ... լսել ընդունեցին, նույնիսկ բրավո, բիս էլ էին գոռում:

Հայ հանդիսատեսն, իհարկե, ոչ միշտ է միշտ ընտրում հիացական բառը, հանգեն եւ հոգեւորի իր միջև արտահայտում ամենաարժանավորի նկատմամբ: Բայց հայ հանդիսատեսը քաջ գիտի, որ ռուս մերն իրենց կայուն տեղն ապահովել են, եւ ամերիկյան հեղեղը նրանց չի սպառնում: Հայ հանդիսատեսը չի ուզում հիշել ՌԴ մշակույթի առաջին փոխնախարար որն Շվիդկոյի «խոստովանությունը» («Մեր ընտրությունը կարող էր եւ այլ լինել»), թե ֆինանսական ճեղվածքը այսօր ցավ բան է մայրամանդրում: Նա՝ հայ հանդիսատեսը, հենց նույն ֆինանսների պատճառով Մոսկվա չի կարող մեկնել որեւիցե նայելու (ինչը նախկինում անում էր սիրով) եւ սպասում էր հենց այսպիսի առիթի: Սպասում էր նշանակալից հանդիպման: Իսկ հանդիպումը, ցավոք, չհագեցած տպավորություն թողեց, որ, հուսանք՝ առաջագայում կփարատվի:

Ռ.Հ.

ՀԱՄԱՐՈՏ

Հայ-ֆրանսիական մշակութային գիտաժողով

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նշանավոր հայագետ, ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ, Ժան Պիեռ Մահեի (Ֆրանսիա) բացման խոսքով է սկսվելու հայ-ֆրանսիական պատմամշակութային առնչություններին նվիրված 3-րդ գիտաժողովը, որն անցկացվելու է ակադեմիայի նիստերի դահլիճում, սեպտեմբերի 17-18-ը: Զեկույց են գալու նախանշված գրականագետներ, արվեստաբաններ եւ պատմաբաններ, որոնց զեկույցներն ընդգրկելու են պատմական մի մեծ ժամանակահատված՝ Ագաթանգեղոսից մինչեւ Վահան Տերյան ու ֆրանսիական սիմվոլիստներ, մինչեւ Վիկտոր Հյուգո եւ Արշակ Չոպանյան:

Ընդհանուր առմամբ կարդացվելու է 18 զեկույց, որոնք կներկայացնեն Ժան Պիեռ Մահեն, դոկտորներ Ռուբեն Սահակյանը, Վիգեն Ղազարյանը, Ելենա Աչեմյանը, Ալբերտ Խառատյանը, պրոֆեսորներ Արամ Քալանթարյանը, Ծովինար Չալոյանը եւ ուրիշներ:

Շվեյցարական էսեքս քոլեջում հայերենի դասընթացներ

«Այդ զարմանալի հայերը» խորագրով հայերենի կարճ դասընթաց է ներկայացվում այս ուսումնական տարվա սկզբից Շվեյցարական էսեքս համալսարանի քոլեջում, հաղորդում է «Սիտի Աչեբոլիթ» շաբաթաթերթն իր օգոստոսի 24-ի համարում: Դասընթացը համակարգվելու է Ռամայան Հայ օգնության ընկերության կողմից: Դասավանդելու է Ռոզ Վարդանյանը: Տասը շաբաթվա ընթացքում (շաբաթական մեկ անգամ երկու ժամով) ուսանողները ծանոթանալու են հայոց լեզվին, պատմությանը եւ մշակույթին: Դասընթացների ... է Ռոզ-Մերի Հալեյանն ու արտահայտությամբ Մահակ Քաջբերյանը: Վարդանյանն անցած 26 տարիների ընթացքում դասավանդել է Շվեյցարիայի Անդրեի (Սասաչուսեթս) Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում կից գործող կիրակնօրյա վարժարանում:

Հ. Ե.

ԱՐՎԵՍՏԻ ՓԱՌԱՏՈՆ

«Մենք արմատներ ենք գցել այս հողում»

ՀՐԱԶԴԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ասորական օր», այսպես էր կոչվում Հայաստանի ազգությունների արվեստի փառատոնի առաջին օրը, որը նվիրված է հանրապետության անկախության 5-րդ տարեդարձին: Այն անցկացվեց Վերին Դվինում, «Ուկրաինական օրը» Գյումրիում, իսկ սեպտեմբերի 12-ին Լուսաքաղաքն ընդունեց Հրազդանը, որտեղ տեղի ունեցավ «Հունական օրը»:

Մշակույթի տան ընդարձակ դահլիճում փառատոնի մասնակիցներին ողջունեցին, երգով ու պարով դիմավորեցին մարզի ղեկավարության ներկայացուցիչները եւ հարյուրավոր հրազդանցիներ: Հրազդանի երկրագիտական թանգարանում հյուրերը ծանոթացան Կոտայքի մարզի պատմական եւ մշակութային անցյալին: Մշակույթի տան լեփ-լեցուն դահլիճում անցկացվեց Հայաստանի ազգությունների մշակույթի փառատոնի 3-րդ համերգը: Ընթերցվեցին ՀՀ Ազգային նախագահ Բարկեն Արարատյանի եւ Հայաստանում Հունաստանի դեսպան Յանիսիս Սոկեյլոսի ողջույնի ուղերձները: Հյուրերի թվում էին Հայաստանում ապրող հույների, ասորիների, ռուսների, ուկրաինացիների, գերմանացիների համայնքների ներկայացուցիչները, ինչպես նաեւ «Հայաստան-Վրաստան» ընկերության ներկայացուցիչները:

Ներկաները երկար ծափահարեցին Արգենիից ժամանած ասորական խմբին, Հրազդանի ինքնագործ խմբի պարողներին ու երգիչներին, Քանաքեռի ռուսական երգչախմբին, հունական, վրացական եւ իրեական երգեր կատարողներին: Համերգը շարունակվեց Ծաղկաձորում: Կեչառիս հնագույն տաճարի պատերից ոչ հեռու եւ ավարտվեց ուշ երեկոյան: Արմենուհի Բերքալյան Հայաստանի ազգությունների միության նախագահն ասաց. «Մեզնից ոմանք Հայաստանը համարում են իրենց առաջին հայրենիքը, ոմանք՝ երկրորդը, բայց կարեւորն այն է, որ մենք արմատներ ենք գցել այս հողում: Հայաստանի ժողովուրդների մշակույթի այսօրվա փառատոնը առաջինն է, բայց մենք վստահ ենք, որ նման փառատոները անդայման ավանդական կդառնան»:

Դեյվիդ Բոուիի նոր սինգլը միայն Ինտերնետի բաժանորդներին

Դեյվիդ Բոուին նոր սինգլ, այսինքն մեկ երգով ձայնագրություն է թողարկում այս ամսվա վերջին: Բայց դուք չեք կարող այն լսել ռադիոյով եւ ոչ էլ հնարավորություն կունենաք այն գնել ձայնագրությունների խանութներում: Երգը մատչելի կլինի միայն Ինտերնետի բաժանորդներին, որոնք երգը կարող են լսել անտեսի ... «Բնական է, որ մեր ինտերնետային առաջին արձակումը, որը է լինելու այսօրինակի մի առինաստանցի երգ, ինչպիսին Դեյվիդ Բոուինն է», ասում է Վիրջին Ռեկորդսի աշխատակից Նենսի Բերրին: Երգը, որը ձայնագրվել է Նյու Յորքում, որտեղ Բոուին աշխատում է իր նոր ալբոմի վրա:

«ԱԶՍՏՈՒԹՅՈՒՆ»

ԵՐԵՎԱՆ

Լիբանանահայ դրամագետի ցուցահանդեսը պատմության թանգարանում

Պատմության պետական թանգարանում, սեպտեմբերի 13-ին բացվեց լիբանանահայ դրամագետ Երվանդ Աբաջյանի հավաքածուի ցուցահանդեսը: Դրամագետը ցուցադրության էր ներկայացրել 100-ից ավելի արծաթյա ու ոսկյա մետաղադրամներ, թղթադրամներ եւ դրոշմանիշեր: Շրջանակներում ամրացված դրամների բնօրինակները ցուցադրվում են խոշորացված լուսանկարներով, որով ավելի տեսանելի են բավականին մաշված մետաղադրամների երկու կողմերը: Ժամանակագրական առումով ցուցանմուշները խիստ հագվագյուտ են՝ Երվանդունիներից, Կիլիկիայից սկսած մինչեւ Անդրկովկասյան սեյմ, Հայաստանի առաջին հանրապետության եւ ներկայիս թղթադրամները:

Իբրեւ բացառիկ դրամանմուշներ առանձնացվել էին Արտաշես II-ի դրամը՝ նվիրված Արեւ-Աստծուն, Տիգրան Մեծի բացառիկ դրամադրամը՝ նվիրված Անահիտի զոհաբերությանը եւ այլն: Ե. Աբաջյանն իր հավաքածուից 20-ական մետաղադրամ եւ 6-ական թղթադրամ է նվիրել ՀՀ պատմության պետական թանգարանին, ՀՀ Կենտրոնական բանկին եւ Մայր աթոռ սուրբ Էջմիածնի գանձատանը: Մնացած դրամները ցուցադրությունից հետո կվերադարձվեն հավաքածուի հեղինակին, որը նույնպես ներկա էր ցուցահանդեսի բացմանը:

Մ. Պ.

«Լենինկայից» 1000 տարվա հնություն ունեցող ձեռագրեր են կորել

Ռուսաստանի պետական գրադարանից կորել է մեծ արժեք ներկայացնող 256 ձեռագիր, որոնցից մի քանիսն ունեն հազար տարվա պատմություն, սակայն չի հայտարարվել, թե որ ձեռագրերն են պակասում գրադարանից: Լենինի գրադարանում վերջին 20 տարիների ընթացքում չի կատարվել որեւէ հաշվառում: Գրադարանի պատասխանատուներն ասում են, թե Ռուսաստանի գրադարանային համակարգը վատ է ֆինանսավորվում: Այս տարի համակարգը ստացել է 20 մլն դոլարին համարժեք գումարի միայն 17 տոկոսը: Լենինի գրադարանը վատ ֆինանսավորման պատճառով չունի անվտանգության եւ հակահրդեհային ժամանակակից սարքավորումներ: Այս գրադարանը հիմնադրվել է 1861 թվականին՝ Նիկոլայ Ռումյանցեւի կոմսի կողմից եւ նրա մահվանից հետո հանձնվել է Ռուսաստանի քաղաքային ընտանիքին: Գրադարանում ներկայումս պահվում է 41 միլիոն աշխատություն:

«ԱԶՍՏՈՒԹՅՈՒՆ»

1997-ին Սալոնիկում Աթոս լեռան սուրբ մասունքներն ի ցույց

Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքն աննրցելի մշակութային եւ հոգեւոր սենսացիա է նախապատրաստում: Ինչպես արդեն հաղորդել ենք «Ազգում», Սալոնիկը 1997-ի եվրոպայի մշակութային մայրաքաղաքն է հայտարարված: Հաջորդ տարվա հուլիսից, հինգ ամիս շարունակ այստեղ կգործի մի ցուցադրանք, որում առաջին անգամ հանրությանը կներկայացվեն Աթոս լեռան սուրբ մասունքները, տեղեկացնում է «Ազատություն»: Եվրոպայի մշակութային մայրաքաղաքների ավանդույթն սկիզբ է առել 1985 թվին, իսկ գաղափարը ներշնչել է Հունաստանի մշակույթի նախկին նախարար Մելինա Մերկուրին: Աթոս լեռան գանձերի ցուցադրանքը կներկայացվի 1600 քառակուսի մ տարածության վրա, կներառի կենտրոնի յուրօ ցուցադրանք՝ բնական միջավայրը, շինություններ, կենցաղ, մշակույթ, սուրբ լեռան մասունքները: Աթոսի մասունքները տեսնելու համար դա գրեթե միակ հնարավորությունը կլինի ուխտագնացների ու ընդհանրապես հանրության համար՝ հատկապես այն դեպքում, երբ կանանց մուտքն Աթոսի վանքերն արգելված է:

«Գրական թերթն» անդրադառնում է «Ազգի» հրապարակումներին

Անկեղծ ասած՝ մեզ զարմացրեց այն լռությունը, որ «Ազգի» հուլիսի 5-ի եւ 9-ի համարներում տպագրված հոդվածներից հետո եղավ: Ասմունքի հայ դպրոց կոչվածը մեր երկու հրապարակումներում («Կարդալ, ընթերցել, ներկայացնել, արտասանել, ոգե՞լ, թե՞... ասմունքել» եւ Հենրիկ Հովհաննիսյանի «Ոչ մի բանաստեղծություն գրված չէ դահլիճում արտասանելու համար») ներկայացավ ոչ այնքան երեւույթ հիմքի վրա, որքան կասկածելի՝ եղե՞լ է-չի՞ եղել, ով՞ է-ով՞ չէ, արհեստական, գերագնահատված շերտից զատ ուրիշ նպաստակ հետապնդո՞ւմ է արդյոք: Ուրախ ենք, որ «Գրական թերթի» սեպտեմբերի 13-ի համարում «Ազգի» հրապարակումներն առանցք դարձնելով՝ բանավեճի սրահում «Անհասկացությամբ» զրուցում են արտիստ Ազատ Գասպարյանը եւ բանաստեղծ Արմեն Շեկոյանը: «Գրական թերթի» երկխոսությունը մեզ հնարավորություն է տալիս անդրադառնալ այդ խնդրին, որը եւ կներկայացնենք առաջիկայում:

Երբ կա նկարիչ, զառանցում ես քիչ

«Նատյուրմորտ գրաֆինով» եւ «Նատյուրմորտ կուժով», երկու գործ, երկու բեւեռապես տարբեր կտավ, երկու ծավալ, երկու անկյուն, երկու տարվա ընդմիջում... Նկարչի հրաշալի հայտնագործություն... Կտավներ, որոնք զանազանվում են միմյանցից սոսկ ֆորմատ կոչվածով: Ընդ որում՝ ֆորմատը տվյալ դեպքում խորհրդանշում է 730 անգամ 24 ժամվա գումարը: Ուղղակի հրաշալի է: Գուցե այս ամենը բորբոքված երեւակայության տեր մեկի զառանցա՞նք է: Չգիտեմ: Այնուամենայնիվ, «Արարի» սրահում այսօր եւ վաղը ու էլի մի քանի օր կարելի է նայել եւ ցանկության դեպքում անպայման տեսնել Կարեն Սմբատյանի Ասելիքը: Ասելիք, որը նոր չէ, բայց միշտ արդիական է: Գուցե հենց սա է Իսկական Արվեստը: Վերին աստիճանի սուբյեկտիվ է եւ խիստ ծնող: Մինչդեռ... եւ թող բազմակետը լրացնեն հաջորդ համարում:

Ս. Պ.

Բ. Ելցինին՝ գերմանական զանգվածային լրատվության միջոցների մրցանակ

Գերմանական զանգվածային լրատվության միջոցների 96 թվականի մրցանակը շնորհվեց Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինին: Մրցանակաբաշխության հանձնաժողովը, որում լրատվության միջոցների լավագույն փորձագետներն են ընդգրկված, համարեց, որ Ելցինը բարձր մակարդակով անցկացված ընտրարշավի եւ Ռուսաստանում բարեփոխումներ անցկացնելու համար արժանի է այդ պարգեւին: Հուսվեց, որ սրտի վիրահատությունից հետո Ռուսաստանի նախագահն այդ մրցանակն անձամբ կստանա Բադեն-Բադենում: Ավելի վաղ այդ մրցանակին են արժանացել Ցիցիակ Ռաբինն ու Յասեր Արաֆաթը:

ՕՄ

Ինչպես հայտնի է, սեպտեմբերի 20-ին եւ 21-ին Օպերայի եւ բալետի ազգային թատրոնի մեծ դահլիճում, ՀՀ Անկախության 5-րդ տարեդարձի առթիվ, բարեգործական համերգով հանդես կգա ՇԱՌԼ ԱԶՆԱՎՈՒՐԸ:
Տոմսեր ձեռք բերելու համար զանգահարել՝ 52-98-66, 52-56 (կազմակերպական):

ԱԶԳ մարզական

ՇԱԽՄԱՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

Տիգրան Պետրոսյանը ապարանցի՞

Հայաստանի պատմության պետական թանգարանում ցուցադրված է ճենապակե շախմատ, որը ձեռք է բերվել 1971 թ. Հայաստանի Հանրապետության Գիտությունների ազգային ակադեմիայի հնագիտության ու ազգագրության ինստիտուտի եւ Հայաստանի պատմության պետական թանգարանի միացյալ գիտական արշավախմբի աշխատանքների ընթացքում, Արարատի շրջանի գյուղերում Հայաստանի պատմա-ազգագրական ատլասի համար նյութեր գրի առնելիս, ազգագրագետ Գեղեցիկ Վարդումյանի ղեկավարությամբ: Շախմատը վերջինիս է հանձնել Մեկիժ գյուղի բնակիչ, 85-ամյա Գեւորգ Պետրոսի Թովմասյանը, որի ասելով այն պատրաստել է նույն գյուղի բնակիչ Դանիել Սողիասյանը 1885 թ.: Այն տեղացիներն անվանել են «[illegible]»: Սեւերը պատրաստված են գոմեշի եղջյուրներից, իսկ սպիտակները՝ եզան եւ այլ կենդանիների ոսկորներից: Խաղաքարերի անուններն են՝ շայ (արքա), ֆարզ (թագուհի), ֆիլ (փիղ), ձի (ձի), առուխ (նավակ), պայա (զինվոր):

Այդպիսի ճաշակ դեռեւս 1988 թ. մուտք է գործել Էջմիածին, որը մասնագետներին ուսումնասիրել են անվանի գիտնականներ Հ. Ա. Օրբելին ու Կ. Վ. Տրեւերը եւ աշխատությունը հրատարակել 1936 թ.: Այդ շախմատը Արարատի շրջ. Շենավան (Քյոխվեր) գյուղում է ստեղծվել: Նրանք վերահիշյալ գրքում գրում են, որ Հայաստանի Արարատի շրջանի հայկական եւ քրդական գյուղերում կարելի էր հանդիպել շախմատիստների եւ հետաքրքիր շախմատի, ինչպիսին է 1988 թ. Էջմիածնի շախմատը: Աշխարհի շախմատի 9-րդ չեմպիոն Տիգրան Պետրոսյանի նախնիները նույնպես Արարատի շրջանից են:

Ըստ Հ. Օրբելու եւ Կ. Տրեւերի՝ շախմատը ծագել է Հնդկաստանում: Գրականության մեջ վաղ հիշատակությունն այն է, որ շախմատը Հնդկաստանից թափանցել է Չինաստան, Տիբեթ, Մալայան կղզիներ 13-րդ դարում, որ հասնելու է մինչեւ 20-րդ դարի կեսերը: Հնդկաստանից դեպի Արեւմուտք տարածվել է Իրանի միջոցով: Իրանը իր կնիքն է դրել այդ խաղի, խաղաքարերի ձեւերի վրա, եւ այդ կերպ ժամանակին հայտնի էր արաբներին, հայերին, վրացիներին, հույներին, թուրքերին: Իրանի միջոցով, հնարավոր է նաեւ Կովկասի միջոցով այն ընդօրինակել են ռուսները, իսկ արաբների միջոցով եվրոպացիները: Միջերկրական ծովի կղզիների բնակչության միջոցով՝ Պիրենեյան, Ապենինյան թերակղզիների եւ Ֆրանսիայի, Գերմանիայի, Մեծ Բրիտանիայի, [illegible] ժողովուրդները:

Արաբները շախմատն անվանել են «շատրանջ», պարսկերենի շատրանգի ձեւով: Հայերին հայտնի է դարձել ճատրակ անվամբ: Սանսկրիտերեն չատուրանգա նշանակում է զորք՝ բաղկացած չորս տեսակ զենք կրողներից՝ սայլակավորներ, փղեր, հեծելազոր եւ հետեւակ: Շախմատի

խաղն էլ հենց կոչվել է իր դասավորությամբ ու քայլերով:

Իրանում Խոսրովի ժամանակ շախմատի առկայության մասին հաղորդում են արաբ գրողները՝ Տաբարին (9-րդ դ.), Մասուդին (10-րդ դ.), Սաալիբին (11-րդ դ.):

Հայաստանում ճատրակ-շախմատի մասին տեղեկություններ են տալիս Մխիթար Անեցու եւ Վարդան Արեւելցու գրերը:

Արեւմտյան Եվրոպայում շախմատի մասին հիշատակությունները վերաբերում են 11-րդ դարին:

Ինչպես նշում է Տիգրան Պետրոսյանը, 15-16-րդ դարերում Իսպանիայում հրատարակվել են նոր գրքեր նվիրված շախմատի տեսությանը: 1512 թ. Հռոմում հրատարակված պորտուգալացի Դամիանո-դա-Օդեմիրի գիրքը շատ է վերահրատարակվել, ինչը նպաստել է խաղի տարածմանը: Ժամանակակից շախմատի առաջին տեսաբանն է իսպանացի շախմատիստ Ռ. Լոպես-դե Սեգուրան, որը 1561 թ. գրել է «Գիրք շախմատային խաղի հնարամտության ու արվեստի մասին» աշխատությունը: 16-րդ դ. վերջին եւ 17-րդ դ. սկզբին ձեւավորվել է շախմատի իտալական դպրոցը, որի սկզբունքն էր անմիջապես հարձակում հակառակորդի դիրքերի վրա՝ հաշվի չառնելով կորուստները: Դպրոցի նշանավոր ներկայացուցիչներից Ջ. Գրեկոյի գիրքը (1684 թ.) մոտ հարյուր տարի շախմատի լավագույն ձեռնարկն էր: 18-րդ դարում այժմ է ընկել շախմատի ֆրանսիական դպրոցը Ֆ. Ա. Ֆիլիդորի գլխավորությամբ, վերջինս գրել է «Շախմատային խաղի վերլուծության գիրք»: 1794 թ. Կիեւում, Նովգորոդում, Մինսկում, Գրոդնոյում պեղումներից հայտնաբերված ֆիգուրները վկայում են, որ շախմատը Ռուսաստանում տարածվել է 12-14-րդ դդ. եւ 19-րդ դ. սկզբին դարձել է պալատական վերնախավի եւ մտավորականության խաղ:

Հ. Օրբելին եւ Կ. Տրեւերը նշում են Ալֆոնսի գրքի մասին, որը նվիրված է սեղանի խաղերին, այդ թվում նաեւ շախմատի պատմության կարեւոր աղբյուրներին: Կաստիլիայի թագավոր Ալֆոնս Իմաստունի գիրքը հետաքրքիր է ոչ միայն շախմատասերների, այլեւ բոլորի համար: Շախմատի առաջին ձեռնարկը լույս է տեսել 1821 թ. Սանկտ Պետերբուրգում, իսկ առաջին ակումբը հիմնվել է 1853 թ.:

Շախմատի ֆիգուրների պատրաստման համար դարերի ընթացքում գործածություն է ունեցել ոսկրալի տեխնիկա՝ ձուլում, ոսկրի, եղջյուրի, փայտի, մետաղի փորագրություն, կավե, ապակե, հախճապակե կոմպոզիցիա պատրաստում, մետաղի դրվագում: Գործիքներն են չարխահասաց, ատակերուր, կտրիչ, սղոց եւ ոսկոր հղկելու, փայլեցնելու գործիք:

Արեւելյան շախմատի ֆիգուրներից երկուսը պատրաստված են փղոսկրից, որը Կարլոս Մեծը նվեր է ստացել Հարուն-ալ-Ռաշիդից, դրանք այժմ Փարիզի ազգային գրադարանում են, բյուզանդական պատրաստված երեք զինվոր գտնվում են Բրիտանական թանգարանում, փղոսկրից պատրաստված մեկ փիղ Ֆրանսիայում է Բարջելոյի թանգարանում, փղոսկրից պատրաստված երկու ֆիգուր Էջմիածնում: Էջմիածնի շախմատի մյուս ֆիգուրը, որը նույնպես փղոսկր է, հայտնաբերված է Ֆերգանայում:

Այսպիսով, ինչպես ապացուցում են փաստացի առարկաները, ճատրակը Հայաստանում տարածված է եղել միջնադարից 10-13-րդ դարերից: Այն տարածված էր Արարատում, 19-րդ դարում, տարեց տղամարդկանց շրջանում:

ՆԱԶԻԿ [illegible]

ԵՐԵՎԱՆ-96

Վաղը մարզահամերգային համալիրում օլիմպիադայի հանդիսավոր բացումը

Երեւանը կազմ ու պատրաստ է դիմավորում շախմատի համաշխարհային 32-րդ օլիմպիադան: Մարզահամերգային համալիրը, որտեղ անցկացվելու են մրցումները, տոնական հանդերձանքի մեջ է: Երեկ այնտեղ հավաքագրվեցին Հայաստանի այն լրագրողները, որոնք հայտ են ներկայացրել շախմատի օլիմպիադան լուսաբանելու համար: Առ այսօր հայտնի է, որ օլիմպիադայի տղամարդկանց մրցաշարին մասնակցելու են 128, իսկ կանանց մրցումներին՝ 72 թիմեր: Ադրբեջանի թիմերը հրաժարվել են մասնակցել օլիմպիադային, պատճառաբանելով, թե իրենք ֆինանսներ չունեն:

Առաջինը Երեւան ժամանեցին Լիբանանի տղամարդկանց եւ կանանց հավաքականները: Ուշագրավ է, որ կանանց թիմի չորս խաղացողներից երեքը մեր հայրենակիցներն են: Առաջին խաղատախտակը ներկայացնում է Դանիելա Պետրոսյանը, իսկ 2-րդ եւ 3-րդը համապատասխանաբար՝ Քնարիկ եւ Սյուզան Աբրահամյան քույրերը:

Քնարիկը 12 տարեկան է, իսկ Սյուզանը՝ 14: Կրտսեր քույրը՝ Քնարիկը, այս տարի նվաճել է Լիբանանի կանանց չեմպիոնուհու կոչումը: Անցյալ տարի այդ տիտղոսին արժանացել էր Սյուզանը: Երեկ Երեւան ժամանեց նաեւ Կոլումբիայի [illegible] պատվիրակությունը: Այսօր սպասվում է օլիմպիադայի մասնակից երկրների մեծամասնության ժամանումը: Վաղը, ժամը 19-ին մարզահամերգային համալիրում տեղի կունենա շախմատի համաշխարհային օլիմպիադայի բացման հանդիսավոր արարողությունը: Հաջորդ օրը գործի կդրվեն ժամացույցները:

ԻՍՊԱՆԻԱ

Խրիստո Ստոյչկովն ուրախ է

Բուլղարացի անվանի ֆուտբոլիստ Խրիստո Ստոյչկովը ուրախ է «Բարսելոն» վերադառնալու առթիվ: Նա վերջերս օգնեց իր թիմին Պալմա դը Մայորկա կղզի մեկնելուց, որտեղ ավազների վրա կրկին ֆուտբոլ խաղաց: Մի քիչ բան հանգստանալ եւ ուրախանալ, այդ ընթացքում մարզադաշտում իր մրցակիցները հաճ գիտ ժամանակ կանցկացնեն:

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

Էլեն Բունիաթյանցի նորամուտը հաղթանակ բերեց «Վալանսիենին»

Մենք արդեն հաղորդել ենք, որ Ֆրանսիայի նախկին չեմպիոն «Վալանսիեն-Օրտի» թիմը, որի հետ 3 անգամ մրցել է Հայաստանի հավաքականը, հրավիրել է Բարսելոնի օլիմպիական խաղերի չեմպիոնուհի, [illegible] «Հաշիխ» նախկին խաղացող Էլեն Բունիաթյանցին, որը մինչ այդ հանդես էր գալիս Բրազիլիայում:

Էլեն Բունիաթյանցը Ֆրանսիայի առաջնությունում առաջին հանդիպումն անցկացրեց «Վալանսիեն-Օրտի» թիմի կազմում: Ինչպես տեղեկացնում է Փարիզի մեր թղթակից Սիմոն Բոյաջյանը, «Վալանսիեն-Օրտին» արտագնա խաղում 113:67 հաշվով հաղթանակ տարավ «Մոնդվիլ» թիմի նկատմամբ: Էլեն Բունիաթյանցը վճռական անցկացրեց իր առաջին հանդիպումը եւ 17 միավոր բերեց «Վալանսիեն-Օրտիին»: Դա՝ թիմի ամենաարդյունավետ խաղացողներից 2-րդ ցուցանիշն է: 20 միավոր է վաստակել Ջագա-Լաֆոնը:

ԱՄՆ

Քլինթոնը վազում է, բայց չի արեւահարվում

ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը առիթը բաց չի թողնում շարժվելու կամ վազելու համար, բայց ըստ երեւույթին բնավ չի մտածում իր մարմինը փոքր-ինչ արեւահարելու մասին: Սպիտակ տան մոտակա արահետների վրա Բիլի առավոտյան վազքը դիտողները, նկատելով նրա ճերմակ ոտքերը, ակամա մտածում են, թե գուցե նա մոռացել է հանել մարմնագույն զուգագուլպաները, կամ էլ նրա մաշկը զուրկ է սիմբիոզում մելանին կոչվող գունավորիչ նյութը:

Գ. Ք.

Հայկական նամականիշեր համաշխարհային օլիմպիադային

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեւանում կայանալիք շախմատի 32-րդ համաշխարհային օլիմպիադային նվիրված՝ ՀՀ կապի նախարարությունը, Հայաստանի ֆիլատելիստների միությունը եւ Հայաստանի շախմատի ֆեդերացիան կկազմակերպեն «Հայաստան-96» միջազգային մասնակցությամբ ազգային ֆիլատելիստական ցուցահանդես, որը կանցկացվի սեպտեմբերի 15-ից հոկտեմբերի 2-ը, Երեւանի մարզահամերգային համալիրում: Ցուցահանդեսի մրցութային դասում կընդգրկվեն ցուցանմուշներ, որոնք նվիրված են շախմատին, նրա պատմությանն ու զարգացմանը, օլիմպիադաներին, շախմատային շարժման միջազգային ու ազգային տեսակետներին: Ինչպես հայտնեցին ՀՀ կապի նախարարությունում, շախմատի օլիմպիադան կապի համակարգը նշում է փոստային մի շարք նամականիշերի ու ֆիլատելիստական նյութերի թողարկումով, որոնք տպագրվել են Անգլիայում:

Մայք Թայսոնի խորթ եղբայրը

Ծանր քաշային [illegible] մեջ աշխարհի չեմպիոն Մայք Թայսոնի խորթ եղբայրը՝ 45-ամյա Ջիմի Կիրկպատրիկը իր կրտսեր եղբոր [illegible]: Ջիմին բարձրահասակ է (185 սմ) եւ 100 կգ քաշ ունի, [illegible]: Նա [illegible] հայր է, [illegible], իսկ ներկայումս ԱՄՆ-ի [illegible] Օրեգոնի նահանգի Պորտլենդ քաղաքի փոխանորդ է:

Գ. Ք.

Բաժինը վարում է [illegible]

ԱԶԳ

օրվա հետքերով

ԵՐԵՎԱՆ

Դավիթ Շահնազարյան. «Ընտրությունների ազատ եւ արդար ընթացքից կախված է մեր երկրի ապագան»

ԱԺ նախագահի հատուկ հանձնարարություններով արտակարգ եւ լիազոր դեսպան, ազգային անվտանգության պետական վարչության պետ, Ազգային ժողովի պատգամավոր Դավիթ Շահնազարյանի քաղաքական կենսագրության միայն վերջին շրջանի այս փուլերը նրան մտցրել են տպում են ժամուկի ուշադրության կիզակետում: Դրանց առնչվող հարցերի մի ամբողջ շարքի է նա պատասխանել «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայության թղթակից Աննա Իսրայելյանին: Ըստ պրն Շահնազարյանի, քաղաքական իրավիճակն այսօր շատ ավելի բարդ է, քան ընդունված է ներկայացնել.

– Ամեն դեպքում մինչեւ վերջերս հիմնական քաղաքական պայքարը, չնայած քաղաքականն այստեղ պետք է չակերտների մեջ վերցնել կամ դրան փոխարինել այլ իմաստով, ընթանում էր պետական կառույցների միջեւ: Համոզված եմ, որ այդ պայքարը շատ ավելի բուռն էր, քան այն «քաղաքական» պայքարը, որ կար այսպես ասած դիրքի եւ ընդդիմության միջեւ:

– Պետական կառույցներում եւ այլուր առկա կոռուպցիայի մասին պրն Շահնազարյանի մինչեւ այժմ արած հայտարարությունները չեն փաստարկվում: Փաստեր կա՞ն, ովքե՞ր են գործող անձինք, ինչո՞ւ այս ամենը հրապարակ չի հանվում:

– Ես համակարծիք եմ ձեզ, որ որպես լրագրող, որպես քաղաքացի ձեզ ավելի շատ հետաքրքրում են կոնկրետ դեմքերը: Նկատեմ միանգամից ընդգծելով, որ կոնկրետ դեմքերը բացառապես իրավապահ մարմինների գործն են: Կոռուպցիան Հայաստանում դարձել է էկոլոգիական խնդիր, որովհետեւ դա մեզ շրջապատող միջավայրն է:

Կոռուպցիան այսօր արդեն նաեւ քաղաքական գործոն է դարձել: Դրա մասշտաբներն այնքան են մեծացել, որ արդեն էապես ազդում են թե ներքին, եւ, համոզված եմ, թե արտաքին քաղաքականության վրա: Եւ առանց բացառության բոլոր նախագահական թեկնածուները ընդգծել են այդ երեւույթի վտանգը: Իմ խորին համոզմամբ կոռուպցիայի դեմ պետք է պայքարել ոչ միայն իրավապահ մարմինների օգնությամբ, ուր կոռուպցիան նույնպես եվրոպական չափերի է հասնում, այլ առաջին հերթին պետական քննարկությամբ, պետական այնպիսի կառույցներ ստեղծելով, որոնք, ես չեմ ասի թե չեն բացառի, բայց գոնե ինչ-որ չափավոր սահմանների մեջ կկարողանան պահել այդ երեւույթը:

Իր զրույցում պրն Շահնազարյանը պարզաբանել է նաեւ, որ իշխող քաղաքական ուժի իր քննադատությունը չի կարելի նորություն համարել, քանզի ՀՀՇ-ի 1993 թվականի համագումարին դա նույնպես եղել է: Նա համոզված է, որ դա անգամ իր գնահատականը չէ, այլ փաստի արձանագրում է: «Ուղղակի ծիծաղով եմ վերաբերվում այն նոր հիշատակներին, որոնք վերջին տարիներին այնտեղ հայտնված լինելով՝ հիմա ՀՀՇ-ն ինձնից են պաշտպանում, որ այդ ՀՀՇ-ն ստեղծողներից մեկն եմ: Սա եւ ցավով եմ ասում, որովհետեւ ՀՀՇ-ն եղել է այն դարբնոցը, որը մեծ թվով քաղաքական գործիչներ է տվել եւ վերջին յոթ տարիների ընթացքում փաստորեն այդ դարբնոցը լրիվ ծանրացել է», ասել է պրն Շահնազարյանը: Զրույցում խոսվել է նաեւ Համբարձում Գալստյանի սպանության առնչությամբ հարուցված եւ «Դրո» գործերի մասին, բայց առաջինի դեպքում դեռեւս չավարտված գործի վրա ճնշում չգործադրելու պատճառաբանությամբ, իսկ «Դրոյի» դեպքում դատավճռի օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո այս հարցին առանձին եւ համակողմանիորեն անդրադառնալու խոստմամբ հիշյալ հարցերի անդրադարձը տակավին չի հրապարակվում:

Վերջին հարցն էր, թե ի՞նչ կանխատեսումներ ունի Դավիթ Շահնազարյանը մինչեւ սեպտեմբերի 22-ն ընկած ժամանակահատվածի համար: Արդյո՞ք մեզ վիճակված է տխուր ընտրարշավ, ինչպես կանխատեսում են որոշ դիտորդներ, թե հնարավոր են, ինչպես անցյալ տարվա ընտրություններից առաջ, համանման միջադեպեր. բախում, կրակոցներ ցուցարարների վրա, նախագահի խորհրդականի այրում եւ այլն.

– Այն, ինչ տեղի ունեցավ անցյալ տարվա հուլիսի 5-ին եւ դրա շուրջ, ես մեծ հույս ունեմ, որ նման բան չի կրկնվի: Միանշանակորեն համարում եմ, որ Տեր-Պետրոսյանը կընտրվի նախագահ, բայց կարեւորագույն խնդիրն այս ընտրությունների համար համարում եմ այն գնահատականը, որին դրանք կարժանանան: Եւ ամեն ինչ պետք է անել, որպեսզի անցյալ տարվա գնահատականը չկրկնվի, որ խուսափենք լինեն ազատ եւ արդար ընտրություններ: Որովհետեւ դրանից նաեւ կախված է մեր երկրի հեղինակությունը, եւ, եթե կուզեք, մեր ապագան: Կան ուժեր, որոնք փորձում են եւ կփորձեն խափանել քիչ դնել այդ ընտրությունների վրա: Բայց ես հույս ունեմ, ավելին համոզված եմ, որ այդ փորձերը ձախողման են դատապարտված: Ես ասացի կան ուժեր, բայց չասացի քաղաքական ուժեր:

ՓԱՍՏ

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ

Ամերիկացիներն էլ չեն հավատում հարցախույզներին

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Հանրապետական կուսակցության նախագահական թեկնածու Դոուլի կողմից արագորեն կազմակերպված մի հավաք տեղի ունեցավ Կոնգրեսում, սեպտեմբերի 11-ին, որի ընթացքում Դոուլը կոչ արեց թերահավատ կուսակիցներին («որոնք շատ չեն»), որ վստահություն ունենան իր ընտրարշավի հաջողության հանդեպ:

Դոուլն ընդունել է, թե վերջին հարցախույզները դրական չեն թվում, սակայն ավելացրել է, թե առաջիկա 54 օրերի ընթացքում կարեւոր փոփոխություններ կարող են տեղի ունենալ եւ ժողովրդի մտայնությունը կարող է փոխվել: «Թեկնածուն չպետք է հուսահատվի: Թեկնածուն պետք է միշտ լավատես լինի», ավելացրել է Դոուլը, նաեւ ինքն իրեն խրախուսելով:

Վերջին հարցախույզների համաձայն, Դոուլը 15-21 տոկոսով ետ է մնում դեմոկրատ նախագահ Քլինթոնից եւ Միացյալ Նահանգների պատմության մեջ ոչ մի թեկնածու չի կարողացել ընտրությունների թվականին այսքան մոտ ժամանակահատվածում նման առավելության դեմ հաջողությամբ ավարտել ընտրարշավը:

Դոուլը նաեւ նախանշել է սկսել, թե ընտրարշավի վերջին երկու ամիսների ընթացքում շեշտը դնելու է Քլինթոնի նկարագրի վրա հարձակումներին եւ ավելացրել է, թե ժողովուրդը պիտի գիտակցի, որ ինքը Քլինթոնից ավելի վստահելի է:

Չորեքշաբթի օրվա հավաքի նպատակն էր «հանդարտեցնել» այն հանրապետականներին, որոնք մտահոգություններ էին հայտնել, թե Դոուլի պարտությունը կարող է վնաս հասցնել նաեւ Կոնգրեսական քվեների մեծամասնությունը պահելու համար մղվող ընտրարշավում:

Հավաքից հետո հանրապետական ներկայացուցիչ Քրիստոֆեր Շեյզը հայտնել է, թե մտավախությունները տեղին են եւ ավելացրել է, թե հանրապետականները կարող են իշխանությունը կորցնել, եթե Քլինթոնը առաջատարի քվեների մոտ 60 տոկոսը: Նա ավելացրել է, թե Դոուլը եւ փոխնախագահի պաշտոնի թեկնածու Քեմփը պետք է ավելի նոր լուսարձակի տակ առնեն վերջին երկու տարիների ընթացքում հանրապետական Կոնգրեսի «իրագործումները», մինչ Դոուլը վերջին մի քանի ամիսներին փորձում է իրեն հեռու պահել Կոնգրեսի ծայրահեղականներից:

Ներկայացուցիչների տան հանրապետական խոսնակ Գինգրիչը հավաքի ընթացքում եղայր ունենալով շեշտել է, թե բոլոր հանրապետականները պետք է հույսը դնեն Կոնգրեսի աշխատանքով եւ ավելացրել է, թե վերջերս տեղի ունեցած շարք ընտրությունների ընթացքում հանրապետական թեկնածուները հաղթանակներ են արձանագրել, հակառակ այն իրողության, որ հարցախույզների արդյունքները այլ բան էին ասում:

Հատկանշական է, որ Կոնգրեսի անդամ մոտ 300 հանրապետականների կեսից պակասն են ներկա եղել չորեքշաբթի օրվա հավաքին, սակայն հանրապետական ղեկավարները բացատրել են, թե «մեծ թվով կոնգրեսականներ քաղաքից դուրս էին», «հավաքի մասին ուշ էր լուր տարածվել» եւ կամ որոշները «շատ զբաղված էին», ու «սպասել անհարմար էր տեղում»:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան փողոց:

Հեռախոս 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Վրացական փողոցում:

ՀԵՌ. 25-11-87, 58-18-41

ՄԵՐ ԿՈՆՅԱԿԸ ԹԱՆԿ Է, ԲԱՅՑ ԱՅՆ ՀԻՆ Է ԵՎ ԻՍԿԱԿԱՆ

(Երեւանի կոնյակի գործարանի 1992թ. արտադրանքը)

Ու այնուամենայնիվ անհամեմատ է խակականների մեջ

Համեմատեք գները

«Նաիրի» 2500դրամ

«Տոնական» 2000դրամ

Հեռ. 583 996, 524 968

Մ. Նահանգներն ուժեր է կուտակում Պարսից ծոցի շրջանում

Միացյալ Նահանգները շարունակում է ուժեր կուտակել Պարսից ծոցի շրջանում: Ամերիկյան «Էնթերփրայզ» ավիակիրը Ադրիատիկ ծովից ուղարկվել է Կարմիր ծով, որտեղ կմիանա այնտեղ գտնվող մեկ ուրիշ ամերիկյան ավիակիրի: ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը նորից զգուշացրեց Իրաքի նախագահին, որ Մ. Նահանգներն ամեն ինչ կանեն, որպեսզի խանգարեն Սադդամ Հուսեյնին սպառնալ հարեւան երկրներին՝ Քուվեյթին ու Սաուդյան Արաբիային, ինչպես նաեւ ամերիկյան օդաչուներին: Չինգշաբթի օրը Իրաքը հայտարարեց, որ պատրաստ է ետ մղել ցանկացած հարձակում, եւ որ իր հակաօդային պաշտպանության ուժերն, իբր, երեք հրթիռ են արձակել ԱՄՆ-ի եւ նրա դաշնակիցների [illegible] օդանավերի ուղղությամբ, որոնք պարեկում էին Իրաքի հարավում գտնվող «ոչ թռիչքային» գոտին: [illegible], սակայն հերքեց Իրաքի այդ հայտարարությունը: Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարար Եվգենի Պրիմակովն [illegible] է անվավեր [illegible] ԱՄՆ-ի [illegible] թույլատրության եւ հովանավորության Իրաքում ուժի միակողմանի կիրառումը եւ հայտնել, որ Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն շփման մեջ է գտնվում Իրաքի ղեկավարության հետ, փորձելով կանխել լարվածության ուժեղացումը տարածաշրջանում: Պրիմակովն ասել է նաեւ, որ Ռուսաստանն ընդունում է Մ. Նահանգների դերն աշխարհում, սակայն դա չի նշանակում թե Մոսկվան պետք է համաձայնի Վաշինգտոնի բոլոր գործողությունների հետ: Թուրքիան, անսալով ԱՄՆ-ի խնդրանքին, հայտարարեց, թե մարդասիրական նկատառումներից ելնելով կթույլատրի ամերիկացիների հետ համագործակցած շուրջ 2500 քրդերին մուտք գործել երկիր: Սակայն Մ. Նահանգներն ու Թուրքիան դեռ չեն որոշել քրդերին էվակուացնելու ծրագիրն ու դրա մանրամասներն են այժմ քննարկվում: Իրաքի նախագահ Սադդամ Հուսեյնը ամերիկյան կազմակերպությունների հետ համագործակցած քրդերին դավաճաններ է անվանել ու սպառնացել խստորեն պատժել:

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

Հայաստանի «ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐ»

կազմակերպությանն անհրաժեշտ է գրասենյակի մենեջեր/քարտուղար: Անգլերենի իմացությունը պարտադիր է:

Տվյալները ներկայացնել

Չարենց 28

Հեռ. 55-27-40, 55-27-93

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան Ավան թաղամասում, Նար-Դոսի 36, բն. 28, (ունիվերսամի մոտ):

Հեռ. 23.52.77

Ադրբեջանցի մայրերը խնդրում են ներում շնորհել իրենց որդիներին

13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Այսօր Բաքվում «Մայրերի ձայն» [illegible] 1995 թվականի [illegible] 150 հոգի [illegible]

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

լորի վանդակներ նախատեսված մինչեւ 5000-ի համար:

Զանգահարել 58.18.41, ժամը 14-ից հետո:

ԱՅԱՔՍ

ՍՊ ընկերություն

հրավիրում է Ձեզ սեպտեմբերի 14-ից 28-ը կատարել անմոռանալի ճանապարհորդություն ուղիղ չվերթով

ԵՐԵՎԱՆ-ԿԱՀԻՐԵ-ԵՐԵՎԱՆ

Կահիրե	2 գիշեր
Խուրգադա	5 գիշեր (հանգիստ Կարմիր ծովի ափին)
Պորտ-Սաիդ	2 գիշեր
Ալեքսանդրիա	5 գիշեր

Էքսկուրսիոն ծրագիր նախիրեում:

Սնունդը՝ օրը 2 անգամ:

Ուղեգրի արժեքը՝ 865 $ համարժեք դրամով:

Մինչեւ 12 տարեկան երեխաներին՝ 550 $ համարժեք դրամով:

«ԱՅԱՔՍ» ՍՊԸ ցանկանում է Ձեզ հաճելի ճանապարհորդություն

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ 43 Ա, ՀԵՌ. 53-15-73, 53-88-45

Անկախ տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների առաջարկի եւ պահանջարկի մասին հեռախոսով: Զանգահարել 589167, 581351 «Ափյուն»:

Գինը 75 դրամ